

სადა მოვარე

№ 41 მაისი- ივნისი 2015 წელი

რელიგიურ-საგანმანათლებლო ჟურნალი

რამაზანი ახლოვდება!

ზულფის მეჩეთი, სეიბი - ომანი.

რელიგიის როლი
მსოფლიო
მშვიდობისთვის

ეს ქვეყანა
საიქოს ყანაა

ისლამური
დოქტრინა

მცენარეული მედიცინა

წინასიტყვაობა

ძვირფასო მკითხველო!

ისლამის სწავლების გავრცელება, რომელიც დაუძლურებული სულებისთვის ნუგეშის წყაროა, თითოეული მუსლიმანის უშუალო მოვალეობაა, რადგანაც ბევრი ჩვენი თანამედროვე, რომელიც სულიერ სიცარიელეს განიცდის, მთელი ძალებით ცდილობს ჭეშმარიტების პოვნასა და ცხოვრების აზრის შეცნობას. ჩვენ დროში შეგვიძლია შევხვდეთ ბევრ ადამიანს, რომლებიც ცრუ იდეუ-ფილოსოფიურ სისტემებში სიმშვიდესა და მოსვენებას ეძებენ და ვერ პოულობენ. ბევრნი ბავშვობიდან ისლამის მიმართ მტრობის შხამით იყვნენ გაჟღენთილნი ან ჭეშმარიტი რელიგიის არსებობის შესახებ საერთოდ არაფერი იცოდნენ. ამიტომ თითოეული მუსლიმანი პასუხისმგებელია იმაზე, რომ ნამდვილი სიტყვა ჩვენი პლანეტის იმ ადამიანებამდე მიიტანოს, რომელთა სულებიც ჭეშმარიტების ძიებაში ამაოდ ცხრებიან.

მეორე მხრივ, ადამიანებამდე ისლამის ამოსავალი დებულებების მხოლოდ მიტანა და ახსნა საკმარისი არ არის, არც ვინმეს მუსლიმად გახდომაა თვითმიზანი. ისლამი მართლმორწმუნეთა სულიერ-ზნეობრივ აღზრდასა და საზოგადოების თითოეული წევრის მორალური თვისებების სრულყოფას უაღრესად დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს. აღზრდის გარეშე შეუძლებელია ისეთი მაღალი ზნეობრიობის შეძენა, რომელიც დამახასიათებელია იმ ადამიანებისთვის, რომლებმაც თავიანთი გმირობებითა და უდიდესი საქმეებით კაცობრიობის ისტორიაში უმნიშვნელოვანესი კვალი დატოვეს. როგორც ცნობილია, აღმზრდელობით პროცესში წარმატება დამოკიდებულია, უპირველეს ყოვლისა, სანიმუშო პიროვნების არჩევაზე, რომელშიც თავმოყრილია ყველა ღირსება და სრულყოფილება, ხოლო შემდეგ მის კვალდაკვალ სიარულზე. სწორედ ამ მიზნით, უზენაესმა ალლაჰმა სამყაროს წარმოუდგინა უკეთილშობილესი მუჰამედი „როგორც საუკეთესო მისაბაძი მაგალითი!“

ჟურნალი „ახალი მთვარის“ რედაქცია წინასწარ გილოცავთ რამაზნის მთვარის მოახლოებას და გისურვებთ ჯანმრთელობას, მტკიცე რწმენასა და უზენაესი ალლაჰისთვის მისაღებ ღვთისმსახურებების შესრულებას.

 ბეგლარ ქამაშიძე
საქართველოს მეთეთი

ადამიანებს შორის ურთიერთობის ენიშვნალობა

უნდა ვიცოდეთ, რომ ისლამში ცივილიზირებული და ჰარმონიული ფორმით ადამიანთა თანაარსებობას უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება. სიყვარული, პატივისცემა და მოთმინება ისლამში ხასიათის ყველაზე მისაღები თვისებებია. ისლამი ადამიანებისადმი თავაზიანობასა და თავმდაბლობას მუსლიმების მოვალეობად განიხილავს. მუსლიმი არის ადამიანი, რომელმაც სხვა ადამიანებს, არც სიტყვით და არც ქცევით, ზიანი არ უნდა მიაცენოს. წმინდა ყურანში ამის შესახებ უამრავი ბრძანება არსებობს. მაგალითად:

„რამეთუ მორწმუნენი ძმები არიან. მაშ, გამოსწორეთ თქვენს ძმებს შორის არსებული და გეშინოდეთ ალლაჰისა, ეგებ შეწყალებული იქმნეთ თქვენ! ჰეი თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ! დაე, ერთმა ხალხმა არ დასცინოს მეორე ხალხს, იქნებ ისინი უკეთესნი არიან მათზე. და არც ქალებმა სხვა ქალებს, ეგებ ისინი უკეთესნი არიან მათზე. და არ მოსცხოთ ჩირქი ერთმანეთს და არ მოუხმოთ ერთმანეთს შეურაცხყოფელი მეტსახელებით. რწმენის მიღების შემდგომ რაოდენ ცუდი თვისებაა სისაძაგელე. ხოლო ვინც არ მოინანიებს, სწო-

რედ, რომ ეგენი არიან უსამართლონი“. (სურა ჰუჯურათი, აიათი 10-11)

„გაი, ყველა ზურგს უკან მკილავს და სხვიანი წუნის მკვლევს“. (სურა ჰუმეზე, აიათი 71)

„არ მისდიო იმას, რისი ცოდნაც არ მოგეპოვება შენ. უეჭველად, ყურის, თვალის და გულისგან, ყველასგან პასუხი მოეკითხება“. (სურა ისრა, აიათი 36)

ზემოთ მოცემული ღვთიური ბრძანებები, გვიჩვენებს, რომ ადამიანებს შორის ურთიერთობებში ყოველთვის უნდა არსებობდეს სიყვარული და პატივისცემა, რომ თავი უნდა ავარიდოთ ქმედებებს, რომლებსაც ამ გრძნობების განადგურება შეუძლია. ჩვენს შუამავალს ამის შესახებ მთელი რიგი უაღრესად ბრძნული და ჭკუისასწავლებელი დარიგება აქვს. აი, მათგან ზოგიერთის მაგალითი:

„მუსლიმი არის ის, რომლის ენისა და ხელისგან სხვა მორწმუნეები უსაფრთხოდ არიან“. (რია ზუს-სალიჰინი, ჰადისი 209)

„თქვენი რწმენა სრულყოფილი არ იქნება მანამ, სანამ ერთმანეთს იმავს არ უსურვებთ,

რაც თქვენთვის გინდათ“. (რიაზუს-სალიჰინი, ჰადისი 209)

„თუ ორი მუსლიმი, შეხვედრისას, ერთმანეთს ხელს ჩამოართმევს, მათი ცოდვები ჯერ კიდევ მათ განშორებამდე, მიტევებული იქნება“. (რიაზუს-სალიჰინი, ჰადისი 891)

„მუსლიმი მუსლიმის ძმაა. მუსლიმმა მორწმუნე ძმა არ უნდა დაჩაგროს. მან ის დახმარების გარეშე არ უნდა დატოვოს მაშინ, როდესაც მას ეს სჭირდება. მუსლიმი თანამომძეს ზიზლით არ უნდა უყურებდეს, ან არ უნდა დაამციროს იგი. თუ რომელიმე მუსლიმმა თავის მორწმუნე ძმას შეურაცხყოფა მიაყენა, ეს საკმარისი იქნება იმისათვის, რომ ის ცუდ ადამიანად ჩაითვალოს, მუსლიმისთვის დიდი ცოდვაა მორწმუნე ძმის სიცოცხლის, ღირსებისა და ქონების ხელყოფა“. (საჰიჰი მუსლიმი ჰადისი 2564) ჩვენი შუამავალი, რომელიც, ყოველ ხელსაყრელ დროს, მუსლიმებს მზრუნველობისა და თავაზიანობისკენ მოუწოდებდა, თავის ერთ-ერთ დიდებულ ჰადისში ბრძანებს:

„უეჭველად, ალლაჰი ჩვენი დამხმარეა. ის მოწყალეა თავის მონა-მსახურებთან მიმართებაში. მას უყვარს შემბრალებლობა, დახვეწილობა, დელიკატურობა, რბილი ზნე. მას, რასაც გამჩენი უხეშ ფიზიკურ ძალას, სისასტიკეს არ აძლევს, თავაზიანობას ანიჭებს“.

(რიაზუს-სალიჰინი, ჰადისი 2564)

ადამიანური ურთიერთობების თვალსაზრისით, უაღრესად ჭკუის სასწავლებელია წმინდა შუამავლის შემდეგი ჰადისი:

„შენი მორწმუნე ძმის მიმართ ღიმილი და თავაზიანობა — ეს არის შენი მოწყალეობა (სადაყა). ცუდი ქცევებისგან მისი გარიდება და კეთილი დარიგებების მიცემა — ეს არის შენი მოწყალეობა. გზაბნეულისთვის გზის ჩვენება — ეს შენი მოწყალეობაა. უსინათლოსთვის გზის ჩვენება მაშინ, როდესაც მის გვერდით იმყოფები — ეს არის შენი ნყალობა“. (რჩეული ჰადისები, ჰადისი 95).

ცობილია, რომ ჩვენი შუამავლის მიერ ნაანდერძევი კიდევ მრავალი შესანიშნავი დარიგება არსებობს, რომლებიც მორალს, ადამიანის ქცევებს ეხება. გვინდა ხაზი გავუსვათ იმას, რომ ადამიანებმა, რომლებმაც ქცევის მაგალითად ალლაჰის შუამავლის ცხოვრება აიღეს, ამ ქვეყანაზე სიმშვიდესა და სულიერ წონასწორობაში იცხოვრეს. იმ მექელი მუჰაჯირებისა და მედინელი ანსარების მაგალითი, რომლებმაც თავიანთი მკლავები ერთმანეთს გაუშალეს, არის ძმობის ნიმუში, რომელსაც ანალოგი არ ჰქონდა კაცობრიობის მთელი ისტორიის მანძილზე. ისლამური ცხოვრების წესისთვის დამახასიათებელი კეთილშობილებისა და ერთმანეთის სიყვარულსა და პატივის-

ცემაზე აგებული, პიროვნებათაშორის ურთიერთობების წყალობით, ისლამი უმოკლეს დროში დედამიწის სხვადასხვა ადგილებში გავრცელდა. ისლამი არის რელიგია, რომელიც ყველაზე დიდ მნიშვნელობას ღირსებას, პატივსა და ადამიანის უფლებებს ანიჭებს. ის რეკომენდაციას იძლევა, რომ სხვა რელიგიის წარმომადგენლებსაც მზრუნველად და პატივისცემით მოვეკიდოთ. ამის შესანიშნავი მაგალითია სამოქალაქო ხელშეკრულება, რომელიც ჩვენმა შუამავალმა მედინაში იუდეველებთან დადო. უფლებათა ეს სისტემა არის შესანიშნავი ნიმუში, რომელიც ისლამში ადამიანური ურთიერთობებისადმი მგრძნობიარობისა და დელიკატურობის გამოხატულებაა.

ისლამი რეკომენდაციას გვაძლევს ყოველთვის კეთილგონიერნი, განონასწორებულნი, თავშეკავებულნი ვიყოთ, საზღვარს არასდროს გადავიდეთ და ყველაფერს კეთილი განზრახვით მივუდგეთ. ადამიანზე თავდასხმა კლასიფიცირდება, როგორც პიროვნების თავისუფლების შესახებ კანონის დარღვევა, ადამიანის უფლებებისადმი უპატივცემულობა, მასზე ძალადობა, ხოლო კარგი ტონის წესების უგულებელყოფა და მათი დარღვევა განისაზღვრება, როგორც უზრდელობა და უხეშობა. ისლამში კარგ საქმედ მიიჩნევა საკუთარ თავში დანახული შეცდომების გამოსწორება. გარდა ამისა, ისლამში ხაზგასმულია იმის აუცილებლობა, რომ ადამიანმა თავიდან მოიშოროს ხასიათის ისეთი თვისებები, რომლებიც შორსაა ადამიანურობისგან, სიკეთისგან და ჰუმანიზმისგან.

დასასრულს გვინდა ვთქვათ შემდეგი: ადამიანს, რომელიც ურთიერთობებში უპასუხისმგებლო და არათავაზიანია, მხოლოდ საკუთარ თავზე ფიქრობს და მიაჩნია, რომ მართალი მხოლოდ თვითონ არის, ეგოისტს უწოდებენ. ასეთი ადამიანები უფრო ხშირად, ვიდრე სხვები, ადამიანებს გულს უტეხენ და გაცილებით მეტ შეცდომებს უშვებენ. ისინი კრიტიკას ვერ ეგუებიან. თუ თქვენ ცამდე მართალი ხართ, თავიანთი ეგოიზმის გამო ისინი ამას არ აღიარებენ. თავიანთ ქცევებსა და ქმედებებში ისინი არარაციონალურები არიან. მათში არსებული არასრულფასოვნების კომპლექსის წყალობით, სწრაფად ფეთქდებიან. თავიანთი ნაკლოვანებების დაფარვას უხეშობით ცდილობენ.

მცოდნე, განათლებული ადამიანი მოვალეა, პირველ რიგში, საკუთარი თავი შეიცნოს. თვითშეგნების პროცესში ადამიანი თავის შეცდომებს და ნაკლოვანებებს ამჩნევს და ეს ძალიან ფასეულია. მათ აღმოფხვრაში ადამიანი მტკიცე და გაბედული უნდა იყოს. აუცილებელია, საკუთარი ქცევის გამოსწორება, უნარების განვითარება, მისაბამ ნიმუშად ღვთისნიერი, დელიკატური, კეთილშობილი ადამიანების აღებით. მაგრამ არ შეიძლება გარეგნულად მათი მიბაძვა და მათი ქცევების იმიტირება. უნდა შევეცადოთ, შევიცვალოთ შინაგანად, გავთავისუფლოთ ნაკლოვანებებისგან და საკუთარ თავში კეთილისმქნელი განვავითაროთ. ადამიანის ფასი იზრდება, თუ ის თავის ხასიათში, ქცევებში თავისუფლდება ყოველივე უარყოფითისგან, თუ ის თავისი შეცდომების მინიმუმამდე დაყვანას ცდილობს.

თუმცა ადამიანს ბავშვობიდანვე უნდა ავუხსნათ, რა არის კარგი და რა - ცუდი, ანუ ის უნდა აღეზარდოს და არავითარ შემთხვევაში, უყურადღებოდ არ დავტოვოთ.

ამ თვისებების შესწავლისა და ამ ცოდნის ცხოვრებაში გამოყენებისკენ მისწრაფება, დამოკიდებულია თვით ადამიანის მიერ ამის გაგებასა და გაცნობიერებაზე, ასევე მის სურვილსა და ნებაზე. ჩამოვთვლით ხასიათის ზოგიერთ თვისებას, რომელიც პიროვნებას ეხმარება, რათა ის ადამიანური ურთიერთობების უფრო მომნიშვნელო საფეხურზე ავიდეს: თანაგრძნობა, სამართლიანობა, მეგობრობა, კარგი აღზრდა, საიმედოობა, სირცხვილის გრძნობა, სიბრძნე, მფარველობა, საკუთარი ღირსების გრძნობა, სიკეთე, საუბრის წარმართვის უნარი, სიყვარული, მზრუნველობა, თავაზიანობა, თავმდაბლობა, მორჩილება, ურთიერთდახმარება და ა.შ. ხოლო ადამიანების ზოგიერთი არასწორი ქმედება და უარყოფითი თვისება, რომლებსაც შეუძლია შეასუსტოს ურთიერთობები მათ შორის შემდეგია: მტრობა, სიძულვილი, ეშმაკობა, მოლაყებობა, უმეცრება, ძალადობა, სიძუნწე, ინტრიგნობა, გარყვნილება, მრისხანება, გააფთრება, ავსიტყვაობა, ქედმაღლობა, შურიანობა, ალკოჰოლის გამოყენება, ცილისწამება, მფლანგველობა, აზარტული თამაშებისკენ მიდრეკილება, უმადურობა, ფარისევლობა, დაუმორჩილებლობა, ეჭვიანობა, და ა.შ.

ტეზე მიქელაძე

რელიგიის როლი მსოფლიო მუვიდობისთვის

რელიგიის განმარტება

უეჭველია, რომ ისტორიის მანძილზე უამრავი განმარტება არსებობს რელიგიის, როგორც დასავლეთში ასევე ისლამის სამყაროში. „რელიგია, გონიერ არსებებზე შუამავალთა მეშვეობით შეგონებული ჭეშმარიტების დაჯერებისკენ მოწოდებული ღვთიური კანონია.“ „რელიგია, ღვთიური კანონია, რომელიც უწინამძღვრებს გონიერ ადამიანებს თავიანთი არჩევანის შესაბამისად ბედნიერებისა და ნეტარებისკენ.“ „რელიგია, ღვთიური კანონია, რომელიც გონიერ არსებებს ამიერი ბედნიერებისა

და იმიერი ნეტარების მიღწევისკენ უწყობს ხელს.“ განსაკუთრებით რელიგიის ბოლო განმარტება, რომელიც ადამიანის არა მარტო ამ სამყაროში, არამედ სიკვდილის შემდეგ (საიქიოში) ცხოვრებასაც მოიცავს, შესაბამისად ცხოვრებისეული პრინციპების დამდგინებელი ღვთაებრივი კანონია. რელიგია სხვა დანარჩენი ადამიანთა დადგენილი სისტემების ერთ-ერთი ძირითადი განმასხვავებელი -სიკვდილისშემდგომი ცხოვრების არსებობაა, რომელიც მოუწოდებს ადამიანებს ცხოვრება მის მიხედვით მოაწყონ, რამეთუ ამიერი სამყაროში გაკე-

თებული საქმეების შესაბამისად განისჯებიან.

ზემოთ მოხსენებული განმარტებებიდან ნათლად ჩანს, რომ რელიგია „ღვთაებრივი კანონია“, რომელიც ადამიანის ამიერი ბედნიერებისა და იმიერი ნეტარების გარანტია. შუამავალთა მეშვეობით ნაქადაგები ყველა რელიგია ღვთისგან ზემოვლენილია და ძალაში იქნება მანამდე, ვიდრე არ შეცვლიან ადამიანები. პირველი ადამიანი „ადამი“ (ღვთის სალამი და წყალობა მას) დედამიწაზე პირველი შუამავალი იყო. მის მიერ ნაქადაგები რელიგია რა თქმა უნდა მონოთეიზმი იყო. ღმერთის არსებობა, ერთობა, ყველა თვისების უნაკლოება, შუამავლური მისია და იმიერი სამყოფელის რწმენის მსგავსი, ფუნდამენტური რწმენის პრინციპები, ეს პრინციპები ყველა ღვთაებრივ რელიგიებში შეუცვლელად გვხვდება. ამიტომაცაა, რომ ადამიდან მუჰამედამდე ყველა ზემოვლენილი ჭეშმარიტი რელიგიების საერთო სახელი „ისლამია“. ამასთან ერთად, ისლამი მუჰამედ შუამავალზე ზემოვლენილი რელიგიის კერძო სახელიცაა. აქედან გამომდინარე, „ისლამი“ შუამავლების მიერ ნაქადაგები ჭეშმარიტი რელიგიის საერთო სახელია, ამავედროს ისლამი „მშვიდობას“ ნიშნავს, ყველა რელიგიის საერთო მიზანი კი ადამიანთა შორის მშვიდობისა და ძმობის დასადგურებაა. ხოლო ამის აღმსრულებელი ადამიანია. რადგან რელიგიის უმთავრესი მიზანი და ადრესატი ადამიანია, ამიტომაცაა, რომ ომსა და მშვიდობაზეც გადანყვეტილებას ადამიანი იღებს. სწორედ, რომ დიაღმა

ღმერთმა, როცა ადამი გააჩინა, ყურადღება ადამიანზე გაამახვილა და ამცნო, რომ დედამიწის მმართველობა მას უნდა უბოძოს, ასეთნაირად ადამიანი დედამიწაზე სხვა დანარჩენი არსებებისგან განსხვავებით წინა პლანზე იქნა დადგინებული.

ადამიანის წინა პლანზე დაყენება

ადამიანის დედამიწის მმართველად (მემკვიდრედ) დადგინება დიაღმა ღმერთმა ადამის გაჩენამდე ანგელოზებს ამცნო: „აკი, უთხრა უფალმა შენმა ანგელოზებს: ხალიფა (ნაცვალი) უნდა დავადგინო დედამიწაზე. ანგელოზებმა უპასუხეს: ვინც უკეთურობას დასთესს და სისხლს დაღვრის, ისეთი ქმნილება უნდა დაადგინო? როცა ჩვენ გამუდმებით გადიდებთ, თაყვანს გცემთ და სინმინდეს ვაღიარებთ შენსას?! ბრძანა (აღლაჰმა): ვიცი მე, რაც არ იცით თქვენ!

1. დიაღმა ღმერთმა ანგელოზებს აჩვენა, რომ ადამი არ იყო უბრალო არსება:

და შეასწავლა ადამს ყველა სახელი, შემდეგ წარუდგინა ანგელოზებს ისინი და უთხრა: მაცნეთ აბა, ამათი სახელები, თუკი ხართ მართალნი. მიუგეს (ანგელოზებმა): დიდება შენდა! რაც შენ გვასწავლე, სხვა რამ ცოდნა არა გვაქვს ჩვენ. უეჭველად, შენა ხარ ყოვლისმცოდნე, ბრძენი!

ადამიანს მიანიჭა განსჯის, მართვის და ამ ყველაფრის თავის სასარგებლოდ გამოყენების უნარი, დაადგინა დედამიწაზე თავის მემკვიდრედ. დიაღმა ღმერთმა ადამი-

ნი სხვა დანარჩენი არსებებისგან სწორედ გონებითი და შემეცნების უნარით აღჭურვა და რა თქმა უნდა, სანაცვლოდ უდიდესი პასუხისმგებლობა დააკისრა.

2. აქცენტი ადამიანის საუკეთესო არსებად დადგინებაზე

ზემოთ მოხსენებული აიათებიდან ჩანს, რომ ადამი კონცეპტუალური აზროვნებით ანგელოზების უნარს აღემატებოდა, რამეთუ ასე ინება გამჩენმა. ამიტომაც ანგელოზებს ადამისთვის სეჯდის აღსრულება უბრძანა. ანგელოზებმა სეჯდე აღასრულეს, მაგრამ ეშმაკმა, სიამაყიდან გამომდინარე, უარი განაცხადა და ღვთის წყალობისგან მოიშთო. აქედან გამომდინარე, ვხედავთ, რომ გაჩენისთანავე სამი სხვადასხვა არსება არის ყურადღების ეპიცენტრში: ადამიანი, ანგელოზი და ეშმაკი. ადამიანის არსებობაზე უპირველესად ანგელოზებმა უკმაყოფილება გამოხატეს, დიადმა გამჩენმა მათ, გამოცდა ჩაუტარა, რის შემდეგაც თავიანთი უმწეობა აღიარეს. თუმცა დიადმა გამჩენმა ეს არ იკმარა და მათ ადამისთვის სეჯდის აღსრულება დაავალა. ამ ჯერად ანგელოზებმა ღვთიური ბრძანება განუკითხავად აღასრულეს და გამოცდაც წარმატებით ჩააბარეს. თუმცა მეორედ ადამიანის არსებობაზე უკმაყოფილება ეშმაკმა გამოხატა. ეშმაკის უკმაყოფილება გამოიწვია ადამიანის საუკეთესო არსებად დადგინებამ. ასეთნაირად ადამიანის არსებობისთვის ორი არსება - ანგელოზები და ეშმაკი გამოიცადნენ, ანგელოზებმა ეს გამოცდა ჩააბარეს, თუმცა ეშმაკმა ვერა. ბოლოს მიდგა ჯერი ადამიანის ეშმაკის არსებობის გამოსაცდელად. წმ. ყურანი გადმოგვცემს: ჩვენ ვუთხარი: ჰეი ადამ! დასახლდით შენ და შენი ცოლი სამოთხეში, აქაური ნაყოფი ჭამეთ (თქვენ ორმა) რამდენიც გენებოთ და სადაც გენებოთ, მაგრამ ამ ხეს არ გაეკაროთ, რომ არ გახდეთ უსამართლონი (თორემ ცოდვილნი გახდებით). ეშმაკმა ფეხი დააცდენინა (ორივეს) და გამოყარა იქიდან, სადაც იყვნენ. და ჩვენ ვუბრძანეთ: დაეშვით

(დედამინაზე), მტრებად მოქცეულნი ერთმანეთისთვის! თქვენი ადგილი მიწაზეა, დროებითი საცხოვრებელით და სარჩოსაბადებელით. შემდეგ შეისწავლა ადამმა თავისი ღმერთისგან სიტყვები, ხოლო მან (აღლაჰმა) მიუტევა, შეჭველად ის, სწორედ იგია შემნდობი და მწყალობელი“.

მაშინ ეშმაკმა ეჭვი ჩაუგდო მათ, რათა ცხადი ექმნა მათთვის, რაც დაფარული იყო სასირცხოთაგან მათთვის და უთხრა: თქვენმა ღმერთმა მხოლოდ იმიტომ აგიკრძალათ ეს ხე, რომ არ გამხდარიყავით ანგელოზები ან უკვდავები. ასეთნაირად ადამმა ეშმაკის ცდუნებას ვერ გაუძლო და მისი უპირველესი გამოცდა წარუმატებელი გამოდგა, რის შემდეგაც სამოთხეს გამოემშვიდობა და დედამინაზე აღმოჩნდა მმართველად და მემკვიდრედ, რისთვისაც, გამჩენმა ადამიანი გააჩინა. ასეთნაირად, ღვთის კატეგორიული ბრძანებით, ადამიანის ამიერი ცხოვრების ამბავი დაიწყო: ჩვენ ვუთხარი: აქედან ყველა ერთად (დაბლა) დაეშვით! უთუოდ მოგვევლინებათ ჩემგან გზა ჭეშმარიტი. მაშ, ვინც გაჰყვეს ჩემს გზას ჭეშმარიტს, არცა შიში ექნეთ და არცა სადარდებელი“.

როგორც ამ აიათიდან ირკვევა, დიადმა ღმერთმა ადამიანებს აღუთქვა დედამინაზე უსაფრთხო, მშვიდ და ბედნიერ გარემოში ცხოვრება, თუკი მის მიერ მოვლენილი დოგმების შესაბამისად იცხოვრებენ. ამასთან ისიც ირკვევა, რომ ადამის შეცდომა და სასჯელი ინდივიდუალური იყო. შემდეგ შეისწავლა ადამმა თავისი ღმერთისგან სიტყვები, ხოლო მან (აღლაჰმა) მიუტევა...

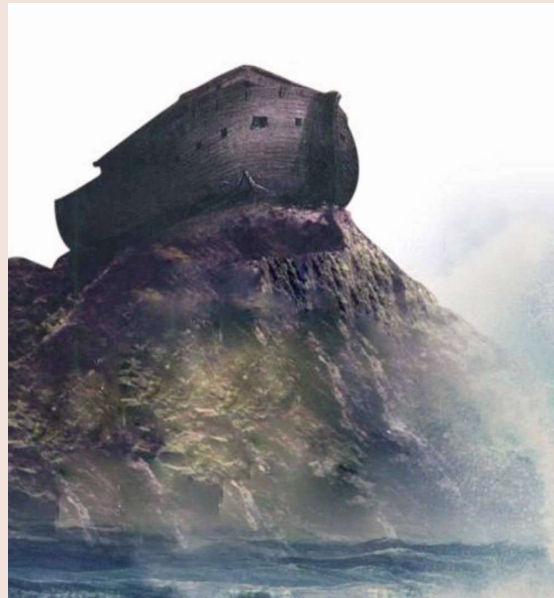
შუამავალთა მეშვეობით ბრძანებებისა და აკრძალვების ცნობება

როგორც წმ. ყურანი გვამცნობს ადამიანი საუკეთესო არსებად იქმნა მოვლენილი სამყაროში, მას მიენიჭა უნარი ღვთის მიერ ზემოვლენილი რელიგიის ე.ი. მონოთეიზმის საფუძვლების შესწავლისა და ამ კანონების

შესაბამისად ცხოვრება. როგორც ვთქვით პირველი ადამიანი, -ადამი პირველი შუამავალიც იყო. მას დიადმა ღმერთმა უპირველესი ვალდებულებებიც მოუვლინა: 1. ღვთის გმობა 2. კერპთაყვანისცემლობა. 3. მრუშობა 4. უსამართლობა. 5. სისხლისღვრა 6. მოპარვა როგორც ვხედავ ამ 6 ბრძანებიდან მხოლოდ პირველი ორი ეხება ღვთის დაჯერებას (ღვთაებრიობას) სხვა დანარჩენი კი -ადამიანებს შორის ურთიერთობებს, რომელიც მიმართულია საზოგადოების უსაფრთხო და მშვიდობიანი გარემოს შექმნისთვის. თითქმის ყველა რელიგია აღიარებს და ადამიანისთვის სინდისიდან წარმოადგენს სულის, ქონებისა და სინდისის საყოველთაო (უნივერსალური) პრინციპები, რომელიც ადამიდან იქნა მიღებული. თუკი ეს პრინციპები არ იქნება დაცული, საზოგადოებრივი წესრიგი დაირღვევა და ადამიანებს შორის სიძულვილი და მტრობა გაღვივდება.

1. დედამიწაზე პირველი დანაშაული: კაენმა დაღვარა ძმის აბელის სისხლი

მიუხედავად იმისა, როცა დიადმა ღმერთმა ანგელოზებს ადამის გაჩენა ამცნო, ისინი შეეპასუხნენ: „ვინც უკეთურობას დასთესს და სისხლს დაღვრის, ისეთი ქმნილება უნდა დაადგინო?“ ერთის მხრივ ამართლებს ანგელოზების შეხედულებას, რადგან სულ მცირე მონაკვეთში ადამის შვილებს შორის მოხდა პრეცედენტი. თუმცა შეჭველია, რომ დიადმა ღმერთმა უკეთ უწყოდა ადამიანებზეც და ანგელოზებზეც. კაენის მიერ აბელის მკვლელობის უმთავრესი საბაბი

შურიანობა იყო. ღვთის შუამავალი კაენის მიერ ჩადენილ ამ დანაშაულს შემდეგნაირად მიუთითებს: ყველა, ვინც უსამართლოდ მოიკლება, ადამის პირველ შვილს მისი ცოდვა აუცილებლად აწევს, რამეთუ ეს დანაშაული პირველად მან ჩაიდინა.“ ამ ჰადისიდან ნათლად ჩანს, რომ მკვლელობები კაენის შემდგომაც გაგრძელდებოდა. თანაც ზოგიერთები უსამართლოდ დაღვრიდნენ სისხლს. თუმცა ეს კაენის ბედისწერა როდია. რადგან შესაძლებელია ვიყოთ აბელის მსგავსნი. ამავე დროს კაენი და აბელი არიან ორი სახის ადამიანთა კატეგორიას წარმოადგენენ. აბელი ღვთისმოსავი, ღვთისმოშიში, საუკეთესო ზნეობის პატრონი, ხოლო კაენი, -რადიკალი, სისხლისმღვრელი და ურჩი. რადგან იმ ბრძანებებში, რომელიც ადამს ებოძა, სისხლის დაღვრა ანუ მკვლელობა, აკრძალული იყო. კაენი არ დაემორჩილა ამ ბრძანებას. სწორედ ამიტომ დიადი ღმერთი ბრძანებს, „ვიცი მე, რაც არ იცით თქვენ!“ ამ აიათით ნათლად ჩანს, რომ ადამიანი არ არის მხოლოდ ისეთი არსება, რომელიც სისხლს ღვრის, ამგვარად ყურადღება გამახვილდა ადამიანთა იმ კატეგორიაზე, რომლებიც კაენის გზას გაჰყვებიან, თუმცა ადამიანის უმთავრესი დანიშნულება -აბელის გზაა.

ასე, რომ პირველ ადამიანს -ადამს გამჩენმა ზემთააგონა ჭეშმარიტი სარწმუნეობა. მისი შთამომავლობაც გაჰყვა მას,

თუმცა დროთა განმავლობაში გამრავლდნენ, გაძლიერდნენ და სხვადასხვა შტოებად დაიყვნენ და ასეთნაირად ასცდნენ ჭეშმარიტებას. დიადმა ღმერთმაც შუამავალთა და წერილთა წარმოგზავნა გააგრძელა. ადამიანები ერთ თემად იყვნენ და ალლაჰმა შუამავლები წარმოგზავნა მახარობლებად და შემგონებლებად. და ღვთიური წიგნი ზემოავლინა მათთან ერთად ჭეშმარიტებითურთ, რათა ადამიანთა შორის ის გადაეცემა, რაზეც ვერ თანხმდებოდნენ...

უეჭველად, ამოარჩია ალლაჰმა ადამი და ნუჰი, იბრაჰიმის მოდგმა და მოდგმა იმრანისა სამყაროთა შორის, ვითარცა შთამომავლობა ერთმანეთისა. უეჭველად, ალლაჰი ყოვლისმსმენია, ყოვლისმცოდნეა!

ნუჰ შუამავლის შვიდი კანონი (ბრძანება)

შუამავალი ნოე ისტორიულად უმნიშვნელოვანესია, როგორც ადამიანი, ასევე შუამავალი. შუამავალი ნოე და მის შემდგომ ეპოქაში განვითარებული სოციალური მოვლენები ამ თემის ირგვლივ ძალიან მნიშვნელოვანია. რადგან დროის სვლასთან ერთად ადამიანები გამრავლდნენ და სოციალური ურთიერთობების აუცილებლობა დადგა. ადამიდან ნოემდე საზოგადოების მშვიდობის ხელისშემშლელი ყველაზე მნიშვნელოვანი ფაქტორი კანის მხრიდან თავისი ძმის -აბელის მკვლელობა იყო, თუმცა ადამიანთა გამრავლებამ ხელი შეუწყო რწმენის მნიშვნელოვნად გადახრებს და ამასთან ერთად, ნოეს თემის სოციალური სტატუსის მნიშვნელოვნად ცვლას. ამიტომაც ღმერთმა ნოეს შუამავლური მისია დააკისრა. 1. ღვთის გმობა 2. კერპთაყვანისცემლობა. 3. მრუშობა 4. უსამართლობა. 5. სისხლისღვრა 6. მოპარვა 7. ცხოველზე სასტიკად მოპყრობა.

1. თუკი ყურადღებას გავამახვილებთ, დავინახავთ, რომ ნოე შუამავალზე დადგენილი შვიდი კანონიდან მხოლოდ ორი ეხებო-

და ღვთაებრიობას, ოთხი -ადამიანთა შორის ურთიერთობებს და ერთი -ცხოველებზე სასტიკად მოპყრობას. ამ თემის ირგვლივ ერთ-ერთ აიათში გამჩენი გვამცნობს, რომ ყველა ზეშთაგონება შეიცავდა ეთიკურ და სულიერ შეუქცევად პრინციპებს: დააკანონა თქვენთვის სარწმუნოებაში, რაც უბრძანა ნუჰს და რომელიც ზეშთაგაგონეთ შენ, რაც ვუბრძანეთ იბრაჰიმს, მუსას და ლისას: „რომ დაიცავით სარწმუნოება და არ დაიყოთ მასთან მიმართებაში“. მძიმეა კერპთაყვანისმცემლებისთვის იგი, რისკენაც შენ მოუწოდებ. ალლაჰი გამოარჩევს მას, ინებებს ვისაც და ჭეშმარიტებას აზიარებს, ვინც მიიქცევა მისკენ. ამასთან ერთად, ამ აიათში „დროის, საზოგადოების შესაბამისად თავსებადი განსაკუთრებული მდგომარეობა და პრაქტიკაა. თუმცა ამ ყველაფერთან ერთად ისიც ნათელია, რომ მონოთეიზმი უცვლელი რჩება.

1. როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, ადამის ეპოქაში ყველაზე მნიშვნელოვანი მოვლენა, საზოგადოების მშვიდობის ჩამოშლის საბაბი კანისა და აბელს შორის მომხდარი ინციდენტი, თუმცა ნოეს დროს განვითარებული მოვლენები უმეტესწილად ღვთაებრიობას ეხება. რადგან ნოეს თემმა კერპთაყვანისმცემლობა და ღვთის გმობა დაიწყო. უეჭველად, ჩვენ წარგვავენთ ნუჰი თავის ხალხთან, რომ: „შეაგონე შენი ხალხი ვიდრე მიენევა მათ სასჯელი მწარე“! ნოემ შეაგონა, რომ ერწმუნათ ღმერთი და თავყანი ეცათ მხოლოდ მისთვის, ძალ-ღონეს არ იშურებდა, თუმცა ეს არ დარჩა საკმარისი, პირიქით მისმა გულმოდგინებამ ისინი ღმერთს უფრო დააშორა. რადგან მათ შორის იყვნენ მედიდური ადამიანები, რომელნიც შეენინალმდეგნენ ნოეს. ნოემ ველარ აიტანა ეს უმწეობა და ღმერთს შეევედრა: და თქვა ნუჰმა: ღმერთო ჩემო! არ დატოვო დედამიწის ზურგზე არც ერთი მოსიარულე ურწმუნო.

უეჭველად, შენ თუ დატოვებ მათ, აცდუნებენ ისინი შენს მსახურებს და არ შობენ ისინი, თვინიერ თავხედისა ურწმუნოსი.

2. შუამავალი ნუჰი და ნარლენა

და ებრძანა: „ჰეი, ნუჰ! გადმოდი ჩვენ-
მიერი მშვიდობითა და შენდამი სიკეთით და
ის ხალხიც, შენთან ერთად რომ არიან.

აიათში მოხსენებული მშვიდობა და
სიკეთით გადმოცემული „უსაფრთხოება“,
ეხება ყველაფერს, რაც არის ბოროტების
წინააღმდეგ მიმართული. ამ აიათით ნათლად
ჩანს, რომ დიადი ღმერთის ნება იყო ნოეს
თემისადმი, რომელნიც თავყვანს სცემდნენ
და ზემოვლენილ დოგმებს აღასრულებდნენ
,დედამიწაზე უსაფრთხოდ ცხოვრება.

აბრამისეული რელიგიები

ისაკისა და იაკობის შტოებისგან მო-
დიან იუდიანები, მათ ფარაონის ტანჯ-
ვისგან გადასარჩენად დიადმა ღმერთმა
მოსე წარმოუგზავნა. „ნადი ფა-
რაონთან, უეჭველად, იგი ზღვარს
გადავიდა“. (სურა ტაჰა, აიათი 24)
მოსემ და ისრაილის შვილმა, როცა
ეგვიპტეს, ფარაონის ტანჯვისგან
თავი დააღწიეს, მოსე დიადმა
ღმერთმა თორასა და იუდიანთა
ძირითადი საფუძვლების ათი
მცნების ზემოსავლენად სინას
მთაზე მოიხმო.

ზოგადი შეფასება

როგორც ვხედავთ, ყველა რე-
ლიგიის მიზანი, ადამიანების მშვიდ,
ბედნიერ გარემოში თანაცხოვრება და
ერთი-მეორის ღვთისამანათად მიჩნე-
ვაა. ვინაიდან რელიგია, როგორც წყა-
რო ღმერთთან, შეგონების მხრივ -შუა-
მავალთან, ხოლო დაჯერების მხრივ
-ადამიანთან ასოცირდება. რელიგიის ძი-
რითადი თემა ხომ ადამიანია. ადამიანს თა-
ვისი სულისგან ჩაჰბერა, დედამიწის მემკვი-
დრედ დაადგინა, აღმატებულ ჰყო და თავის
მსახურად გამოაცხადა. ადამიანისთვის
ყველაზე ძვირფასი, ყველაზე წმინდა, სული
ე.ი. სიცოცხლეა, რომელიც ღმერთმა უბო-
ძა და მისი წართმევის უფლებაც მხოლოდ
მას ეკუთვნის. „ყველა რელიგიის დედაარ-
სი გაჩენილის გამჩენისთვის სიყვარულია.
აქედან გამომდინარე, არც ერთი რელიგია

რადიკალიზმსა და ტერორს არ მოუწოდებს
და არ აღიარებს. უფრო მეტიც, ზოგიერთი
რელიგია, „რადიკალური ნაბიჯების უარ-
ყოფას ყველაზე უდიდეს ღვთისმოსაობად
მიიჩნევს“. ამ ყველაფრის მიუხედავად,
დღეს, რელიგიების წმინდა წერილებში, თე-
მის ირგვლივ მოწოდებები ადამიანების მოქ-
მედებებთან მიმართებაში ყოველმხრივ ეწი-
ნააღმდეგება. უფრო ნათლად რომ ვთქვათ,
დღეისათვის მთელ მსოფლიოში არსებული
ვითარება ყოველმხრივ წინააღმდეგობა-
ში მოდის იუდაიზმთან, რომელიც მოსეს
მოველინა, ქრისტიანობასთან, რომელიც
იესოს მოველინა და ისლამთან, რომელიც
მუჰამედს მოველინა. ისლამი, როგორც
ზემოთ მოგახსენეთ, მშვიდობას ნიშნავს,
ასევე ყველა რელიგია, მშვიდობას ნიშ-
ნავს, რამეთუ ღვთის მიერ მოვლენილი
ყველა რელიგია ისლამია.

სიტყვების "რელიგია" და "ომი,
ტერორიზმი, ძალადობა" და მსგავს
სიტყვათა ერთ კონტექსტში მოხსე-
ნებაც კი არ არის სწორი, არა თუ
ერთმანეთში შერწყმა.

არც ერთი რელიგია თავისი
არსით არ ქადაგებს ძალადობასა
და ტერორიზმს, ამასთან ერთად,
ასეთ ვითარებას ვერც ექნება სა-
ბაბი. ამ ყველაფრის მიუხედავად,
თუკი მაინც შეიქმნება ასეთი ვითა-
რება, მისი რელიგიაზე მიწერა წარ-
მოუდგენელია.

დიადი ღმერთის მიერ დადგენილი
გზა, რომელიც მიზნად ისახავს ადამიანის
ამიერ და იმიერ ნეტარებას, თუკი ეს მი-
ზანი ძალას დაკარგავს და საშუალებად
დაიქცევა, რომელიც ადამიანებს შორის
შუღლსა და მტრობას გააღვივებს, მაშინ ის
მიზანი, რის მისაღწევადაც მოველინა უარ-
ყოფილი იქნება და მტრობა და შუღლი წინა
პლანზე დადგება. ამდგომარეობა და
შუღლში უცოდინარობისა და პირობითო-
ბის როლი საკმაოდ დიდია. ამისგან თავის
დასაღწევად აუცილებელია რელიგიის თავი
დედააზრით კარგად შესწავლა და მრევლ-
თა შორის ტოლერანტობა და პატივისცემა.

ადამ შანთაძე

მუჰამედ შუამავალი - ერთგულუბისა და ზნეობრივი სისპეტაკის ნიმუში

უზენაესმა ალლაჰმა მუჰამედ შუამავალი ყოველმხრივ სრულყოფილი ადამიანის ღირსეულ ნიმუშად აქცია, რომელმაც თავისი სულიერი და ხორციელი ცხოვრებით მთელ დედამიწაზე ადამის მოდგმის განვითარების უმაღლეს მწვერვალს მიაღწია. წმინდა მუჰამედ შუამავალმა სრულიად უდრტიწველად მიიტანა საკუთარი სიცოცხლე ალლაჰის რწმენის სამსხვერპლოზე, მისმა მაღალმა მორალურმა და ზნეობრივმა თვისებებმა მთელ კაცობრიობას ჭეშმარიტების გზა გაუნათა, ისლამის შუქით მან მთელი კაცობრიობის გადარჩენისა და შემდგომი განვითარების სავალი გზა გაცისკროვნა. ალლაჰის მიერ მასზე ზემოთგონებით გადმოცემულმა წმინდა ყურანმა ყოველი ახალი ფურცლით ახალი მუსლიმის გულში ალლაჰის სიყვარულის ისეთი ბრწყინვალე სარკე გადაშალა, რომ მისი ანარეკლი მილიონებს ვეღარ იტევს, მის მი-

მდევართა რიცხვი საუკუნეებია დღითიდღე იზრდება. წმინდა მუჰამედ შუამავალი ხომ სიცოცხლის უკანასკნელ წუთამდე მთელი გულმოდგინებითა და ერთგულებით, სიმაჰაბითა და მონდომებით არიგებდა ადამიანებს უზენაესი ალლაჰის ერთგული და მოსიყვარულე ყოფილიყვნენ.

შუამავალი ცხოვრობდა ძალიან სადა, უბრალო ცხოვრებით, მას სულაც არ ეტყობოდა სიამაყის გრძნობა. თავის ტანსაცმელს თვითონ აკერებდა, ეხმარებოდა ოჯახის წევრებს სამეურნეო საქმიანობაში, თავის ბარგს ყოველთვის თვითონ ატარებდა და სხვას არასდროს შეაწუხებდა, წმინდა აბუ ჰურაირას მიერ გადმოცემული შემდეგი მოგონება ამის ერთ-ერთი კარგი მაგალითია: „ერთ დღეს წმინდა შუამავალთან ერთად ბაზარში წავედით. მან ტანსაცმელი იყიდა. მე მაშინვე მიწოდდა მისთვის ნავაჭრი გამო-

მერთვა და მეტარებინა, მაგრამ მან ნება არ დამართო და ასე მითხრა: „თითოეული ადამიანისთვის უფრო მიზანშეწონილია თავისი ტვირთი თვითონ ატაროს. თუკი რომელიმე მათგანს ძალიან მძიმე ტვირთი აქვს სატარებელი, მაშინ მისი მეგობარი ვალდებულია მას დაეხმაროს.“ ის იყო უაღრესად მოკრძალებული, დაპატიჟების შემთხვევაში მიდიოდა თვით უღარიბეს თანამიმდევართანაც კი, ღებულობდა ნებისმიერი სახის საჩუქარს, თუგინდ ის ერთი ყლუპი რძე ყოფილიყო და მიირთმევდა მათთან ერთად, ვინც ეპატიჟებოდა. ის არასდროს ამცირებდა და ამდაბლებდა ღარიბს უქონლობის გამო და არ განადიდებდა მდიდარს სიმდიდრის გამო. არასდროს ეჩხუბებოდა არც ოჯახის წევრებს და არც მსახურებს. როცა ერთ-ერთ ბრძოლაში მას სთხოვეს მოწინააღმდეგის დაწყევლა, მან უპასუხა: „მე ვარ წყალობად და არა მანყევრად გამოგაზავნილი“.

მიუხედავად იმისა, რომ ის ალლაჰის ყველაზე საყვარელი ადამიანი იყო, ყველაზე მეტ მოკრძალებას და თავმდაბლობას იჩენდა. ადამიანთა შორის ისე იქცეოდა, როგორც ერთ-ერთი მათგანი. ის ცოტას და მოზომილად ლაპარაკობდა. მისი სიტყვა არაჩვეულებრივად სასიამოვნო მოსასმენი იყო, სიტყვები ისე მოსდიოდა, როგორც გარითმული სტროფის სტრიქონები. აუცი-

ლებელი საჭიროების გარეშე არ ლაპარაკობდა. ადამიანებს ყოველთვის კეთილ და კარგ რჩევა-დარიგებებს აძლევდა. ის ძალიან გულუხვი ადამიანი იყო. განსაკუთრებით რამაზნის თვეში მის გულუხვობას საზღვარი არ ჰქონდა, ყველას გულს იგებდა და ყველას კმაყოფილებით აცხილებდა.

ერთგულება და მიცემული პირობის შესრულება ალლაჰის შუამავლის ღირებული თვისებებია. წმინდა შუამავალი მთელი ცხოვრების განმავლობაში საქმეში მის ერთად მყოფებს და სხვა ადამიანებსაც ყოველთვის თავაზიანად ექცეოდა. ეს თვისება მას შუამავლობის მისიის მიღებამდეც ახასიათებდა. ის თუ ვინმეს რაიმე სიტყვას მისცემდა, რაც არ უნდა დაჯდომოდა, მას აუცილებლად შეასრულებდა.

ამოუწურავია მუჰამედ შუამავლის სულიერი სიმდიდრე. ვისთვის არ არის ცნობილი, რომ სულიერად მდიდარ ადამიანებს მთელი ამქვეყნიური ქონება რომ მისცე და უთხრა, იმქვეყნად ამის შესახებ არავითარი პასუხი არ მოგეკითხებათო, ისინი ცხოვრებას მაინც განდევნილი ცხოვრების წესით გააგრძელებენ, რადგან ალლაჰმა ისინი სულიერებით დააჯილდოვა. სულიერი სიმდიდრის ყველაზე გამორჩეული მაგალითები წმინდა შუამავლის ცხოვრებაშია. ერთხელ წმინდა შუამავალთან ერთი კაცი მივიდა და სთხოვა: წმინდა შუამავალო, ისეთი საქმე მასწავლე, რისი გაკეთების შემდეგაც ალლაჰიც და ადამიანებიც შემეყვარებნო. წმინდა შუამავალმა უპასუხა: „ამქვეყნიური სიმდიდრე არ შეიყვარო, რომ ალლაჰმაც შენ შეგიყვაროს! ადამიანების ქონებას სიხარბის თვალი არ დაადგა, რომ მათაც შენ შეგიყვარონ!“ წმინდა შუამავალი ბრძანებს: „საკუთარი პატიოსნებისა და ღირსებისათვის, უკეთესია ბანარი ავილოთ, მთებში წავიდეთ და შეშა შევაგროვოთ. შემდეგ ის გავყიდოთ. ამრიგად, ალლაჰი თქვენს ღირსებას დაიცავს და მათხოვრობას აგაცილებთ“. აქედან გამომდინარე, მუჰამედ

შუამავალი თავის თანამიმდევრებს ასწავლიდა, რომ ნებისმიერ სიტუაციაში მათხოვრობა არ შეიძლება. არაფერია ქვეყანაზე იმაზე დამამდაბლებელი, ვიდრე კარდაკარ სიარული და მათხოვრობის ხარჯზე ცხოვრება. თითოეულ ადამიანს შეუძლია რაღაცის კეთება და პირადი ღირსების დაცვა. ასეთი ადამიანები თვით ალლაჰსაც არ უყვარს.

შუამავალი მუჰამმედი იყო უბადლო ნიმუში მადლიერების გამოხატვისა უზენაესი ალლაჰის მიმართ. ის ნებისმიერ საქმეს ალლაჰის სახელით იწყებდა და ალლაჰისადმი მადლიერების გამოხატვით ამთავრებდა. მას დღიდან დედამიწის გაჩენისა და მის ზედაპირზე მოსულ და წასულ ადამიანთაგან ალლაჰისადმი მადლიერების გამოხატვაში ვერავინ შეედრება. ფიქრიც კი ზედმეტია, იპოვო მცირე დეტალიც კი მისი მძიმე ცხოვრების პერიოდისა, რომ ის წუნუნებდეს, წუხდეს, ავლენდეს სულმოკლეობას და ა.შ. ის ყოველ მძიმე სიტუაციაში კი უზენაეს ალლაჰს ემადლიერებოდა. სწორედ ეს გრძნობა აფაქიზებდა მის სულს, ალამაზებდა მის სხეულს და აკეთილშობილებდა მის პიროვნებას, როგორც სანიმუშოსა და განუმეორებელს. წმინდა შუამავალი ყოველი მოქმედებისას ალლაჰის წინაშე მადლიერების გრძნობით გამოირჩეოდა. წმინდა აიშე მის ასეთ მდგომარეობას გადმოგვცემს: „წმინდა შუამავალი ღამეში ფეხების დასიებამდე ნამაზს ლოცულობდა. მე მას ვკითხავდი: ასე რატომ აკეთებ, ალლაჰის შუამავალო? ალლაჰმა ხომ შენ წარსულში დაშვებული შეცდომები გაპატია და ისინიც, რომლებსაც მომავალში დაუშვებ? ალლაჰის შუამავალმა მიპასუხა: „გამჩენის წინაშე მაღლობის გადამხდელი ადამიანი რომ ვიყო, მხოლოდ ამიტომ.“

შუამავალი უერთგულესი ადამიანი იყო. ის იყო ერთგული საკუთარი მეგობრების, მეზობლების, ნათესავების, ოჯახის წევრების, სამშობლოს და რაც მთავარია უზენაესი ალლაჰის. კაცობრიობის ისტორიაში არ არსებობს ერთგულების იმაზე დიდი მაგალითი, რასაც თვით მუჰამმედ შუამავლის

უზენაესი ალლაჰისადმი ერთგულება ჰქვია. ესაა ადამიანთა ცხოვრებაში განუმეორებელი ნიმუში, თუ როგორ უნდა უერთგულოს ჩვეულებრივმა ადამიანმა თავის გამჩენს, ყოვლისშემძლესა და უდიადესს, უზენაესსა და მონყალეს, ყოვლისმცოდნესა და ყოვლისმონყალეს. თუკი ადამიანი იქნება თავისი მრწამსის, თავისი რჯულის, თავისი გამჩენის ერთგული, ის შეძლებს აგრეთვე სხვა - ჩვეულებრივ ადამიანსაც უერთგულოს. წმინდა შუამავალი ისლამის გაზაზე უამრავ წინააღმდეგობას აწყდებოდა, მაგრამ ალლაჰისათვის არასდროს გამოუხატია უმადურობა. შუამავალი ღვთის გზაზე ყველაზე უმნიშვნელო და პატარა საქმის გამკეთებელი ადამიანის მიმართაც ერთგულებასა და კეთილგანწყობას იჩენდა.

თავისი სისპეტაკით, უმაღლესი მორალითა და სანდოობით ალლაჰის შუამავალი მთელი კაცობრიობისათვის ცხოვრების სტილის ნორმათა ნუსხად და ზნეობრივ დიდაქტიკად გადაიქცა. მისი ნებისმიერი მოქმედება, ნაბიჯი, დარიგება, შეგონება თანამიმდევართა გონებაში კრიალოსანის თვლებივით აიკინძა და ჩაიბეჭდა. ის იქცა ისლამის მარად ურყევ შუქურად, რომელიც მზის სხივებივით უნათებს გზას მორწმუნე ადამიანებს ამქვეყნიური და იმქვეყნიური ბედნიერების მოსაპოვებლად.

შუამავლისადმი გამოჩენილი პატივისცემის არეკვლა, მორწმუნეთა შორის ურთიერთობაში

✍ ზეზუტი სოჭრევანიძე

ჩვენ აქამდე განვიხილეთ ის საკითხები, რომლებიც უკეთილშობილესი შუამავლის წინაშე ქცევითი ნორმების საფუძვლებს შეეხებოდა, შევისწავლეთ თუ როგორ უნდა გამოვიჩინოთ მის წინაშე მორჩილება. ყოველივე ამის შემდეგ იბადება კითხვა: უკეთილშობილეს შუამავალთან დაკავშირებით გარდმოვლენილი ის აიათები, რომლებიც მორწმუნეებს მასთან ურთიერთობის დროს, მის წინაშე ქცევით ნორმებს ასწავლიდა და შესაბამისად მოქცევას ავალდებულებდა, კერძოდ შუამავლის სიცოცხლის პერიოდს მოიცავს? გამომდინარე იქედან, რომ დღეს წმინდა შუამავალი ჩვენ შორის აღარ არის, აღნიშნულ აიათებს ძალა დაკარგული აქვს, თუ იგი მუსლიმებს „ბედნიერების ეპოქის“ შემდეგაც რამეს ასწავლის?

უპირველეს ყოვლისა, უნდა აღინიშნოს, რომ წმინდა ყურანი, მთელი თავისი ბრძანებებითა და აკრძალვებით, დასაბამიდან ქვეყნიერების დასასრულამდე ყოველი ეპოქისა და სრულიად კაცობრიობისთვის გარდმოვლენილი უკანასკნელი, ღვთიური კანონების კრებულია. გამომდინარე აქედან, წმინდა ყურანის განსაკუთრებული თვისება ის არის, რომ მასში არსებული კანონები,

ყოველი დროისა და გარემოების ადამიანების მოთხოვნებს აკმაყოფილებს. მოცემული აიათები, უკეთილშობილესი შუამავლის მიმართ ქცევითი ნორმების სწავლებასთან ერთად გვასწავლის იმასაც, თუ როგორ უნდა მოვიქცეთ, მუსლიმების, დედ-მამის, სწავლულების, ძვირფასი ადამიანების, რელიგიური საქმეებით დაკავებული პირებისა და მოხუცების წინაშე. ე. ი. აღნიშნული აიათები ყველა მუსლიმს ისე, როგორც შუამავალის წინაშე პატივისცემას, ასევე უფროსების დაფასებას, მათი სიტყვების გათავისებას და მათ წინაშე თავაზიან საუბარს გვასწავლის. მაგრამ ეს ყველაფერი მათთვის ქარაგმულად იქნა ახსნილი. უდავო სინამდვილეა, რომ სულიერი ფასეულობითა და თანამდებობრივად მაღალი წოდების პირების წინაშე ქცევები შეუძლებელია ერთნაირი იყოს. ვინაიდან ეს თავაზიანობის საწინააღმდეგოა. ყველა პიროვნებას თავისი დონის მიხედვით უნდა მოვექცეთ. ამ ღრმაშინაარსიანი წინადადებებიდან გამომდინარე, შუამავლის წინაშე გამოჩენილი პატივისცემა, მორწმუნეთა შორის ურთიერთობაში არეკვლის კონტექსტში, საკითხი ორ მუხლად უნდა განვიხილოთ.

პატივისცემის შუამავლური მისიის მემკვიდრეების, -სწავლულების წინაშე არეკვლა

უკეთილშობილესი მუჰამმედ შუამავალი გვასწავლის, რომ სწავლულები შუამავლის მემკვიდრეები არიან. გამომდინარე აქედან, შუამავლის მიმართ გამოჩენილი პატივისცემა, სწავლულების მიმართაც უნდა გამოვიჩინოთ. ვინაიდან ისინი, სხვა დანარჩენი ადამიანების მსგავსი არ არიან. როგორც უზენაესი ალლაჰი გვაცნობებს: „განა შეიძლება სწავლული და უსწავლელი თანასწორი იყვნენ“. გარდა ამისა „მათი საფეხური გამჩენის წინაშე, ვისაც ღმერთმა რწმენა და ცოდნა მისცა, უფრო მაღალია. უკეთილშობილესი შუამავალი ერთ-ერთ ჰადისში გვამცნობს: სწავლულის, ღვთისმსახურის წინაშე უპირატესობა, მთვარის, ვარსკვლავების წინაშე უპირატესობის ტოლია. უეჭველია, რომ უზენაესი ალლაჰი, მისი ანგელოზები, ცასა და დედამიწაზე არსებული ყველაფერი, უფრო მეტიც, ბუდეში მყოფი ჭიანჭველები და თევზებიც კი, ხალხისთვის სიკეთის მასწავლებელი ადამიანებისთვის საღვათს წარმოთქვამენ. (თირმიზი, ილიმ, 19)

სხვა ჰადისში კი ასეა ნათქვამი: ის, ვინც რომელიმე გზას დაადგება და ამ გზაზე ცოდნის შეძენას შეეცდება, უზენაესი ალლაჰი მას სამოთხის გზათაგან ერთ-ერთზე დააყენებს. ანგელოზებიც, გამომდინარე იქედან, რომ მისი საქციელით კმაყოფილები არიან, სწავლის მსურველებს ფრთებს გადააფარებენ. უდავოა, რომ ცასა და დედამიწაზე არსებული ყველაფერი და უფრო მეტი თევზებიც კი სწავლულებისთვის მიტევებას აღავლენენ. როგორც აღვნიშნეთ, სწავლულები შუამავლების მემკვიდრეები არიან, გამომდინარე იქედან, რომ შუამავლებს არც დინარი და არ დირჰემი მემკვიდრეობად არ დაუტოვებიათ, მათ გარდა ცოდნისა, არაფერი დაუტოვებიათ მემკვიდრეობად. მაშ ასე, მათ ვინც, ცოდნა შეიძინეს, შუამავლის მემკვიდრეობიდან დიდი წილი

მიუღიათ. ზემოთ მოცემული, რამდენიმე ჰადისი სწავლულების უპირატესობაზე მიგვითითებს. გამომდინარე აქედან, შუამავლის მემკვიდრეობით, უპირატესობით აღმატებული სწავლულების მიმართ პატივისცემა საჭიროა. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ წმინდა შუამავალი სწავლულების მიმართ პატივისცემას, მათ მონახულებას და მათთან ერთად დროის გატარებას გვირჩევდა. ამ საკითხთან დაკავშირებით წმინდა ჰადისში ნათქვამია: „ის, ვინც სწავლულს შეხვდება, თითქოს მე შემხვდა, ვინც მათ მოინახულებს, თითქოს მე მომინახულა, ხოლო მათ მეჯლისებში ყოფნა, ჩემს მეჯლისში ყოფნის ტოლფასია.

გამომდინარე აქედან, ისევე როგორც წმინდა შუამავლის წინაშე თავხედური საუბარი უზნეობაა, ასევე მოუწონარია მსგავსი სახის საუბარი სწავლულების წინაშე.

ამ საკითხთან დაკავშირებით, სურა „ჰუჯურათის“ პირველი აიათი ნათელი განმარტებაა, სადაც დაადი გამჩენი მოგვინოვებს: „ალლაჰის შუამავლის წინ არ წახვიდეთ“. მორწმუნე საკუთარ შეხედულებას, მოსაზრებასა და გონებას, თავის მასწავლებელსა და შუამავალზე მაღლა არ დააყენებს: ზემოთ მოცემული

ბრძანება სწავლულებსაც მოიცავს. გამომდინარე აქედან, სწავლულებს წინ არ უნდა გავუსწროთ. ვინაიდან მსგავსი საქციელს წმინდა შუამავალიც კრძალავს. ებუ დერდა გადმოგვცემს: ერთხელ, წმინდა შუამავალმა დამინახა, რომ კეთილშობილი ებუ ბექრის წინ მივდიოდი. მან მითხრა: შენ, ამქვეყნასა და საიქიოში შენზე უფრო ხეირიანი პიროვნების წინ დადიხარ? მზე, შუამავლების შემდეგ ებუ ბექირზე უფრო ხეირიან და მაღლმოსილ ადამიანზე არც ამოსულა და არ ჩასულა. (ბურსევი, 9/62, 63)

ებუ ოსმან ელ მაღრიბი გადმოგვცემს: სწავლულებისა და უფროსების წინაშე თავაზიან ვინმეს, უზენაესი ალლაჰი ამქვეყნად და საიქიოში მაღალ საფეხურებზე აამაღლებს. ისე როგორც შუამავლის წინაშე თავაზიანო-

ბა აუცილებელია, ისეთივე თავმდაბლობაა საჭირო სწავლულების წინაშეც, რომლებიც მისი სუბნეთით მოქმედებენ. არიან ისეთი სწავლულები, რომლებიც ცოდნის გაღრმავების მიზნით, მასწავლებლების კარს მიაღებებიან, მაგრამ თავაზიანობისა და თავმდავლობის გამო კარზე ვერ დააკაკუნებენ. ისინი მასწავლებლების სახლიდან გარეთ გამოსვლას დაელოდებიან. ებუ უბეიდ ყასიმ იბნ სელლამი ამბობს: „არასოდეს, არცერთი სწავლულის კარზე, არ დამიკაკუნებია“. სურა „ჰუჯურათის“ მე-3-ე და მე-4-ე აიათების მნიშვნელობიდან გამომდინარე, მის გარეთ გამოსვლას, სიამოვნებით ველოდებოდი.

აღნიშნული ყოველი გამოხატულება სწავლულების მიმართ პატივისცემას ამტკიცებს. ისე, როგორც წმინდა შუამავლის წინ წასვლა, მისი ნების გარეშე გადაწყვეტილების მიღება, მის წინაშე ხმამაღალი ტონით საუბარი და მასზე უბრალო ადამიანის მსგავსად მიმართვა შეუფერებელია, ასევე მსგავსი საქციელის სწავლულების მიმართ გამოხატვა, მოუწონარია.

მაშ ასე, მის წინაშე გამოჩენილი პატივისცემის შუამავლის მემკვიდრეების, სწავლულების წინაშე გამოჩენა, მისასალმებელი საქციელია.

სხვა ადამიანების წინაშე გამოჩენა.

ამ აიათებმა, არა,მარტო იმდროინდელი ადამიანებისთვის, არამედ ყველაზე ცივილიზებულ საზოგადოებისთვისაც კი ცხოვრებაში გასატარებელი ქცევითი ნორმები მოიტანა. უფროსების წინაშე თავაზიანად მოქცევა, მათ წინაშე ხმადაბალი ტონით საუბარი, სწავლულის სახლის ეზოდან თავაზიანი ხმით დაძახება, მისი შეუწუხებლობა დასვენების დროს, ყველა ესენი ადამიანების გასათავისებელი ის ქცევითი ნორმებია, რომლებსაც სწავლულებისა და უფროსების წინაშე უნდა მიაქციონ ყურადღება. გამომდინარე აქედან, წმინდა შუამავალი გვასწავლის, რომ პატივისცე-

მას, რომელსაც სწავლულების მიმართ ვიჩენთ, საჭიროა ჩვეულებრივი ადამიანების წინაშეც ვიჩენდეთ. მორწმუნეები, როგორც წმინდა მუჰამედ შუამავლის თემი (ხალხი), ერთმანეთის წინაშე თავაზიანად უნდა მოიქცნენ. ამას, ისე როგორც უზენაესი ალლაჰი, ასევე ქვეყნიერებას წყალობად მოვლენილი წმინდა შუამავალიც გვავალდებს. უზენაესი ალლაჰი, სურა „ნაჰლის“ 90-ე აიათში ბრძანებს: „**უეჭველად, ალლაჰი ბრძანებს სამართლიანობას, სიკეთის კეთებას და ნათესავებზე დახმარებას. და კრძალავს სიძვას, გასაკიცხ ქმედებებს და უსამართლობას. იგი შეგავრთებთ თქვენ, ეგების გულისხმაჰყო!**“

ეს აიათი სიკეთის მოწოდებისკენ და ბოროტების აკრძალვისკენ მოგვიწოდებს. ამასთან ერთად, ადამიანებს ერთად დგომასა და ერთსულოვნებისკენ მოუწოდებს. შეუძლებელია ილაპარაკო ერთიან და ერთსულოვან საზოგადოებაზე თუკი ერთმანეთის მიმართ პატივისცემა და დაფასება არ იქნება.

ადამიანებმა, მაშინაც კი, როცა ერთმანეთს ესაუბრებიან, ხმის ტონი არ უნდა აიმაღლონ. ვინაიდან, ამ საკითხთან დაკავშირებით, წმინდა ყურანის აშკარა დარიგება არსებობს. უზენაესი ალლაჰი სურა „ლუყმანის“, 19-ე აიათში ბრძანებს:

„იარე მოზომილი ნაბიჯით, ხმა დაიმდაბლე! უეჭველად, ყველაზე უსიამოვნო ხმა -ვირის ხმაა“.

ამ აიათში გაცხადებულია, რომ ხმამაღალი და თავხედური საუბარი ზნეობის კრიტერიუმებს სცდება. აგრეთვე უზენაესი ალლაჰი სურა ფეთიჰის 29-ე აიათი გვაუწყებს, რომ „**მორწმუნეები ერთმანეთის მიმართ -ზედმინვნით მწყალობელი, ხოლო ურწმუნოების წინაშე კი საკმაოდ მკაცრი და მრისხანეები არიან**“. ეს კი ერთმანეთის მიმართ ყოველთვის თავაზიანობასა და გამგებიაანობას საჭიროებს.

მორწმუნეებმა, მაშინაც კი, როდესაც ერთმანეთს ეძახიან, ლამაზი და ტკბილი ენით უნდა დაუძახონ. აიათში ნათქვამია:

„შუამავალს ნუ მიმართავთ ისე, როგორც ერთმანეთს მიმართავთ. ალლაჰი უწყის თქვენგან იმათ, რომელნიც მალვით, შეფარვით მიდიან. დაე, გაფრთხილდნენ ისინი, რომელნიც მის ნებას ეწინააღმდეგებიან, რომ არ დაატყდეთ თავს განსაცდელი ან მწარე სასჯელი!“ (სურა ნური, აიათი 63.)

ამ აიათში არ შეიძლება იგულისხმო, ის რომ მორწმუნეებს ერთმანეთის მიმართ შეუფერებელი და არასასიამოვნო ზედმეტისახელებით მიმართვის უფლება გააჩნიათ. ვინაიდან ყურანში სურა „ჰუჯურათის“ 11-ე აიათში ნათქვამია: „არ მოუხმოთ ერთმანეთს შეურაცხყოფელი მეტსახელებით“. ეს ბრძანება კი უხამსი ზედსახელის დარქმევის აკრძალვას გვაუწყებს. გარდა ამისა, მორწმუნის მიერ სულიერი ძმის, ანუ მორწმუნის დაცინვა, მისთვის შეურაცხყოფის მიყენება და თავაზიანობისთვის შეუსაბამო მოქცევა, აკრძალულია.

გარდა ზემოთ ჩამოთვლილისა, უზენაეს ალლაჰს სურს, რომ ადამიანები ერთმანეთის მიმართ კარგი ურთიერთობებით სარგებლობდნენ. ის ბრძანებს, რომ „კეთილი სიტყვა და მიტევება უკეთესია ისეთ მოწყალებაზე, რომელსაც თან ახლავს წყენა. და ალლაჰი ყოვლადმდიდარია, შემწყნარებელი“. (სურა ბაყარა, აიათი, 263)

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ უზენაესი ალლაჰი, არა მარტო ადამიანების, არამედ ყველა ცოცხალი არსების მიმართ კეთილი მოქცევისკენ მოგვინოდეზს. უფრო მეტიც, ფარაონის, რომელიც იმდენად გააშაყდა, რომ ღმერთობაზეც კი პრეტენზია გამოაცხადა, მუსა შუამავალს მის მიმართაც ლამაზი სიტყვით მიმართვას ურჩევდა.

„ასე რომ, უთხარით მას რბილი სიტყვა, ეგების შეიგნოს ან შეშინდეს!“ (სურა ტაჰა აიათი 44).

მაშასადამე, უზენაესმა ალლაჰმა აკრძალა ისეთი ქცევები, რომლებიც თავაზიანობასა და პატივისცემას ზიანს მიაყენებს და ადამიან-

ნებს შორის მტრული დამოკიდებულების მიზეზი გახდება. აქვე გვაუწყებს, რომ ყველა მორწმუნე ერთმანეთის სულიერი ძმები არიან და არც ერთ მათგანს, გარდა ღვთისმობისა, მეორეს მიმართ უპირატესობა არ გააჩნია.

აიათებში მოცემული სიყვარულისა და პატივისცემის ძირითად თვისებათაგან ერთ-ერთი, პატარების მიმართ გულისხმიერება და უფროსების წინაშე მორჩილების გამოხატვაა. ამ საკითხთან დაკავშირებით უკეთილშობილესი შუამავალი ბრძანებს: „ისინი ვინც პატარებს არ აფასებს და უფროსებს პატივს არ სცემს, ჩვენგან არ არის“. (თირმიზი, ბირრი, 15) სხვა ჰადისში კი ნათქვამია: უფროსების მიმართ პატივისცემის გამომხატველთ შემდეგი სიტყვებით ახარებს: „ის ახალგაზრდა, ვინც ასაკიდან გამომდინარე, მოხუცებს დააფასებს, უზენაესი ალლაჰი მათი მოხუცებულობის დროს ისეთ ვინმეს მოუვლენს, რომელიც მას მოემსახურება“.

და ბოლოს, უზენაესი ალლაჰი მორწმუნეებს ურთიერთშორის პატივისცემით მოპყრობას უბრძანებს, დამამცირებელი სიტყვებისგან თავის შორს დაჭერას ურჩევს და ძმური დამოკი-

გაკილვისა და ცილისწამების ცოდვა ყურანსა და ჰადისებში

 შამილ ბოლქვაძე

„და როცა ეს გაიგონეთ, რატომ არ თქვით: „არ გვეკადრება ამის თქმა. დიდება შენდა! ეს დიდი ცილისწამებააო?“ (სურა 24, აიათი 16).

ისლამი არის სიყვარულის, მშვიდობისა და თანაგრძნობის რელიგია. სიცრუე, ეჭვიანობა, ჭორიკნობა და გაკილვა ისლამის საფუძვლებისთვის უცხოა. ისინი ერთ-ერთ დამანგრეველ ცოდვად ითვლება, რამდენადაც ადამიანთა შორის განხეთქილებას თესავენ. მათ შორის სრულიად ახლო ნათესავები, მეზობლები, მეგობრები შეიძლება ერთმანეთს სასიკვდილოდ და მტრად გადაეკიდონ.

ჩვენი რელიგია მოითხოვს, რომ ადამიანების ერთმანეთთან ურთიერთობა გულწრფელობასა და პატიებაზე დამყარდეს. ჩვენ პატივი უნდა ვცეთ სხვა ადამიანების პირად ცხოვრებას.

რა არის ნათქვამი ამ ცოდვის შესახებ ყურანში?

უზენაესმა ალლაჰმა მორწმუნეებს გაკილვა და ცილისწამება სასტიკად აუკრძალა:

„ჰეი, თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ! სავსებით მოერიდეთ ვარაუდს, რამეთუ ზოგი ვარაუდი ცოდვაა და არ გამოიკვლიოთ ერთიმეორის შეცდომები და არ გაკილოს ზურგს უკან თქვენგან ზოგმა სხვები. განა სურს თქვენგან რომელიმეს, რომ მიერთვას ხორცი თავისი მკვდარი ძმისა? რა თქმა უნდა ვერ აიტანთ მას. მაშ, გეშინოდეთ ალლაჰის! შეეჭვებად, ალლაჰი შემნდობია,

მწყალობელი.“ (სურა 49, აიათი 12).

თუკი ჩვენ ამ აიათის არსზე დავფიქრდებით, ეს საკმარისი იქნება, რომ თავი შევიკავოთ გაკილვისაგან და ამ საკითხს არ მივუდგეთ ზედაპირულად, რადგანაც ეს დიდი ცოდვაა.

„აკი იკვლევდით! თქვენი ენით და ბაგეებით ამბობთ იმას, რისი ცოდნაც არ გააჩნიათ, და ფიქრობთ, რომ ეს საქციელი უმნიშვნელოა, არადა ალლაჰის წინაშე ეს დიდი ცოდვაა!“ (სურა 24, აიათი 15).

უამრავი ჩვენგანი დაუფიქრებლად ჭორაობს, ადამიანების გაკილვით არის დაკავებული, იმიტომ რომ მას არაფრად ან უბრალო რამედ თვლის, მაგრამ უზენაესი ალლაჰი ჩვენ გვახსენებს იმ აუცილებლობის შესახებ, რომ ვიყოთ ფრთხილად, რადგან ეს ალლაჰის წინაშე ძალიან მძიმე ცოდვაა. მრავალი ადამიანი ჭორაობას იმდენად შეჩვეულია, რომ სრულიად დაუფიქრებლად, მართალია თუ არა ესა თუ ის ინფორმაცია, ცილისწამება ხომ არ არის, არასდროს დაუფიქრდებიან. ეშმაკს (შეითანი) უნდა, რომ ადამიანებმა თავიანთი ენა კონფლიქტების გასაჩაღებლად და ერთმანეთის გასაძულვებლად გამოიყენონ. უზენაესი ალლაჰი წმინდა ყურანში გვამცნობს:

„უთხარი ჩემს მსახურთ: „უთხრან სიტყვა კეთილი!“ შეეჭვებად, ეშმაკი უკეთურებას თესავს მათ შორის. უთუოდ, ეშმაკი ადამიანის ცხადი მტერია!“ (სურა 17, აიათი 53).

ნუთუ ჩვენ აუცილებლად ეშმაკის ხა-

ფანგში უნდა მოვყვეთ? ნუთუ ასე ძნელია თავი შევიკავოთ მსგავსი საქციელისგან და თავისთავს მივხედოთ? აბა, მოვუსმინოთ ალლაჰის შუამავალს - მუჰამედს (ს.ა.ვ.) თუ რას ამბობს ის გაკილვისა და ცილისწამების შესახებ თავის ჰადისებში: „ერთხელ შუამავალმა მუჰამედმა (ს.ა.ვ.) თავის თანამიმდევრებს ჰკითხა: „თქვენ იცით, რა არის ღეიბეთი (გაკილვა)?“ მათ უპასუხეს: „ალლაჰმა და მისმა შუამავალმა უკეთ იცინა“. მან თქვა: „ეს არის ის, თუკი შენ შენს ძმაზე რაღაც არასასიამოვნოს ამბობ“.

ვილაცამ ჰკითხა: „ხოლო, თუკი რასაც ვამბობ, მართალია?“ ამაზე ალლაჰის შუამავალმა (ს.ა.ვ.) უპასუხა: „თუკი ეს სიმართლეა, მაშინ ეს გაკილვაა, ხოლო თუკი ეს არ არის მართალი, მაშინ შენ მას ცილი დასწამე“ (მუსლიმი). ჩვენ ჩვენი ენა უნდა ვაკონტროლოთ და ჩვენი კიდურები ალლაჰზე მსახურებაში უნდა გამოვიყენოთ.

ერთ-ერთმა თანამიმდევარმა ალლაჰის შუამავალს ჰკითხა:

„ვინ არის მუსლიმთაგან საუკეთესო? ალლაჰის შუამავალმა (ალლაჰმა დალოცოს) მიუგო: „ეს ისაა, ვისი ენისა და ხელისგანაც სხვა ადამიანები უსაფრთხოდ არიან“ (მუსლიმი).

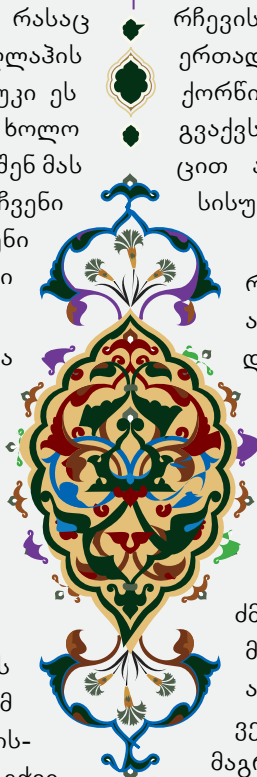
გაკილვა და ცილისწამება ჩვენს დროში ისეა გავრცელებული, რომ ის გახდა საბაბი მრავალი ადამიანისთვის ერთმანეთს განრისხებული, ეჭვიანობითა და მუქარით შეხდნენ და საქმე არჩიონ. მათ, ვინც ადამიანების გაკილვას ეწევა, ავინყდებათ ის, რომ ამით მხოლოდ საკუთარ თავს ვნებენ. განკითხვის დღეს ცილისმწამებელი, მეჭორე და მათგან ნაწყენი ალლაჰის წინაშე წარსდგებიან. უზენაესი ალლაჰი სამართლიანი მსაჯულეობით შესაძლებლობას მისცემს ნაწყენ ადამიანს წაართვას კეთილი საქმეების ნაწილი უსამართლო გაკილვას (ხოლო თუკი დამნაშავეს საკმარისი კეთილი საქმეები არ აღმოაჩნდება, მაშინ ნაწყენი ადამიანი თავის ცოდვებს ცილისმწამებელს ან მეჭორავს გადასცემს).

არის ცხოვრებაში სიტუაციები, როცა ჩვენ შეგვიძლია ადამიანზე რაღაც უსიამოვნო ვილაპარაკოთ (თუკი ეს ამბავი მართალია) და ეს ცოდვა არ იქნება. ჩვენ ნებადართული გვაქვს ვაუწყოთ ხელისუფალთ, თუკი სადღაც ვინმე ჩვენს ან სხვის მისამართით უსამართლობას სჩადის. ნებადართული ვართ ამის შესახებ შევატყობინოთ ვინმეს, ვისაც შეუძლია დამნაშავეს შეკავება, რათა მან ცოდვა არ ჩაიდინოს. ასევე ნებადართული გვაქვს ვილაპარაკოთ ადამიანზე სიმართლე, ვინც მოგემართავს ჩვენ რჩევისათვის - შეგვიძლია თუ არა მასთან ერთად გვექონდეს ბიზნესი ან შევიდეთ ქორწინებაში. ასეთ შემთხვევაში ჩვენ არ გვაქვს უფლება დავმალოთ ის, რაც ვიცით ამ ადამიანის შესახებ, თუგინდ ის სისულელე იყოს.

ისლამი ჩვენ ასევე გვასწავლის, რომ თუკი ჩვენი თანდასწრებით ადამიანები ვინმე სხვა მორწმუნეს დასცინიან ან კილავენ, ჩვენ ჩვენი ძმის ღირსება უნდა დავიცვათ. თუკი ჩვენ ამას არ გაგუფრთხილებით, ჩვენ უზენაესი ალლაჰის დახმარებასა და წყალობას სამუდამოდ დავკარგავთ: „თუკი ადამიანის თანდასწრებით მუსლიმი ძმის ცილისწამებას შეეცდებიან და მას შეუძლია მისი დაცვა და ამას გააკეთებს, უზენაესი ალლაჰი მას ამქვეყნადაც და იმქვეყნადაც დაიცავს. მაგრამ თუკი ის მას არ დაიცავს, მაშინ ალლაჰი მას ამქვეყნადაც და იმქვეყნადაც გაანადგურებს (ბაგავი).

რას მოვიმოქმედებთ მას შემდეგ, როცა ჩვენ გაგვიჩნდება სურვილი ვინმე გავკილოთ ან გავიგონოთ ცილისწამება ჩვენი თანდასწრებით? პირდაპირ ახლავე, არჩევანი ჩვენს ხელშია!

ჩვენ შევთხოვთ უზენაეს ალლაჰს, ყოვლისშემძლესა და უდიადესს, რომ მან შეგვასწავლოს ჩვენ ის, რაც სარგებელს, როგორც ამქვეყნად, ასევე იმქვეყნად მოგვითმანს. უზენაესი ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა ჩვენს მუჰამედ შუამავალს (ს.ა.ვ.), მის ოჯახს და თანამიმდევრებს!

ეს ქვეყანა საიქიოს ეანაა

**უზენაეს ალლას ის ახალგაზრდა უყვარს, რომლის
მდაბიოდ არ იქცევა, ვნებებს არ არის აყოლილი და
მასხვილგონივრულად მოქმედებს. (აჰმედი, IV, 151)**

 ზურაბ მიქელაძე

ვიცით და გვწამს, რომ „ეს ქვეყანა საიქიოს ეანაა“. ამქვეყნად ადამიანს ყველა წყალობა, საიქიო ნეტარი სამყოფელის მოპოვების მიზნით ებოძა. როგორც წმინდა ყურანის სურა თექასურის მე-8-ე აიათშია ნაბრძანები: „მერე იმ დღეს, აუცილებლად მოგეკითხებათ, რაც გებოძათ!“

მუსლიმი სწავლული, იმამი რაბბანი გვასწავლის:

„სიცოცხლის საუკეთესო პერიოდი –ახალგაზრდობა, კეთილი ქმედებებისთვის გახარჯეთ“

მაშ, რა სახის კეთილ ქმედებებს გულისხმობს მუსლიმი სწავლული?

რა თქმა უნდა უპირველესი რამ, წმინდა ყურანის ზნეობის შესაბამისად ცხოვრება და უკეთილშობილესი მუჰამედ შუამავლის ულამაზესი სუნნეთის ცხოვრებაში გათავისებაა. ვინაიდან წმინდა შუამავალი თავისი სამაგალითოობით ყურანის ცოცხალი განმარტებაა.

ახალგაზრდა, რომელიც დილით გაიღვიძებს, საკუთარ თავს ზოგიერთი კითხვები დაუსვას, და დაფიქრდეს იმა-

ზე, რომ მიღებული კითხვის პასუხები უზენაესი ალლაჰის კმაყოფილების მოპოვების მხრივ რამდენამ მიზანმიმართულია:

- როგორ გავხსენი დღეს ჩემი ქმედებების აღმნუსხველი წიგნი, იმისათვის, რომ ახალი დღე გამითენდა გამოვხატე თუარა მადლიერება დიადი გამჩენის მიმართ.

- შევძლებ თუარა, რომ დღეს ფუჭად არ ვისაუბრო, არ ვიცრუო, არავინ გავჭორო, არავის ვეკამათო ან არ ვატყენინო გული?

- ნეტავ შევძლებ თუვერა, რომ გაჩენილებს, გამჩენის სიყვარულის გამო გულისხმიერად მოვეპყრა?

- რამდენად შევძლებ, რომ ღვთის მიერ ჩემთვის ბოძებული წყალობა, გვეუზიარო ვისაც დახმარება და თანადგომა სჭირდება. ალლაჰის შუამავალი ბრძანებს: „ის არის ყველაზე საუკეთესო, ვინც ადამიანებს გამოადგება“. (ბეიჰაჟი, შუაბ, VI, 117)

- ნეტავ თუ ვიგრძნობ დღეს მორწმუნის გახარებით გულის სიმშვიდეს. შევძლებ თუ ვერა, რომ ვანუგეშო დადარდიანებული, და მოვიგო მისი გულის კმაყოფილება.

რამდენად შევძლებ ენით, გულით, ქმედებებით დავეხმარო ადამიანებს, რომლებიც ჭეშმარიტი გზის

ძიებაში არიან. ნეტავ შევძლებდე, ვინმეს მოვუნოდო, სიკეთისკენ და ავარიდო იგი ბოროტებას. ან მათ თვალში თუ გამოვჩნდები როგორ სანიმუშო მუსლიმად?

ნეტავ, შევიძენ დღეს ალლაჰის სიყვარულისთვის ახალ მეგობარს?

დღეს გამოვნახავ თუვერა დროს იმისათვის, რომ მუსლიმ სწავლულთან ერთად დავჯდე, და მოვისმინო სწავლულთა დარიგებები. ამასთან ერთად შევძლებ განვერიდო ან არ აღმოვჩნდე, სიცრუესა და ცოდვებში ჩაფლულ ადამიანთა გარემოცვას.

შევძლებ განვარიდო თავი, არაჰალალი ან საეჭვო საკვებისა და დასალევის მიღებისგან?

გამოვნახავ დროს იმისათვის, რომ რამდენიმე გვერდი მაინც წავიკითხო წმინდა ყურანიდან და დავფიქრდე იმ მოწოდებებზე, რომელსაც დიადი გამჩენი მაცნობებს.

შევძლებ ვაპატიო და კეთილად მოვექცე პიროვნებას, რომელმაც გული მატკინა?

მსოფლიო, რომელიც დღეს უფრო მეტად პრაგმატისტული გახდა, შესაბამისად ადამიანი მხოლოდ პირად სარგებელზეა ორიენტირებული. სწორედ ამან განაპირობა ადამიანის რელიგიურად ცხოვრების ნგრევა. ყოველგვარ, შარიათით აკრძალულმა

და არასახარბიელო ქმედებებმა მთელი მსოფლიო გარემოიცვა. რამაც უამრავ უბედურ და ტრაგიკულ შედეგამდე მიგვიყვანა. ამასთან ერთად გახშირდა ფსიქოლოგიურად დაავადებულთა რიცხვი. გამომდინარე აქედან, ყოველდღიურ ცხოვრებაში გარკვეულ საკითხებს ყურადღება უნდა მივაქციოთ:

უპირველეს ყოვლისა მთელი ძალისხმევითა და გულწრფელი მონდომებით ყოველდღიურად დღეში ხუთჯერ თავის დროზე შევასრულოთ აუცილებელი ლოცვა – ნამაზი. უფრო მეტიც, იმისათვის, რომ მუსლიმების ურთიერთ-თანადგომა გაძლიერდეს ჯამაათით ლოცვა უნდა გავაძლიეროთ. ვინაიდან ვიცით, რომ ლოცვის გარეშე რელიგიას ვერ გაითავისებ ისე, როგორ სიახლოვესაც საჭიროებს იგი. დღის განრიგი ლოცვის დროების შესაბამისად უნდა განვსაზღვროთ. მეორე საკითხი კი ის არის, რომ დილის საათები მაქსიმალურად გამოვიყენოთ. ეს კი დღის განმავლობაში ჯანსაღი აზროვნებისა და აქტიურობის ძალას მოგვცემს.

ასევე დიდი ყურადღება გვმართებს საკვების მიმართ. ალალი ლუკმა ადამიანს ღვთისმსახურებასა და უზენაესი ალლაჰის გზაზე გარჯაში

დიდ წვლილს შეიტანს. ხოლო ჰარამი – აკრძალული ლუკმა კი გულში შფოთვისა და უიმედობას დაასადგურებს.

დასახული იდეების ცენტრში ყოველთვის უზენაესი ალლაჰის კმაყოფილება უნდა გვახსოვდეს. გარდა ამისა, ის აზრი, რომ სადაც ნახვალ იქაური ქუდი უნდა დაიხუროო, დავივიწყოთ, სადაც ნავალთ ჩვენი რეალური სახე წარმოვაჩინოთ, როგორიც ვართ, რაც შეგვიძლია და რასაც წარმოვადგენთ.

თვად უნდა ავირჩიოთ მეგობრები, რომლებიც მხოლოდ სიკეთით იქნებიან ჩვენს მიმართ განწყობილნი და ცუდი ზრახვები არ ამოძრავებთ.

უზენაეს ალლაჰს ის ახალგაზრდა უყვარს, რომელიც მდაბიოდ არ იქცევა, ვნებებს არ არის აყოლილი და მახვილგონივრულად მოქმედებს. (აჰმედ, IV, 151)

იმამი გაზალი თავის ერთ-ერთ დარიგებაში დასძენს:

შვილო! ყველაზე დიდ ყურადღებას რასაც უნდა აქცევდე, ეს არის, ვისთან მეგობრობ და ვისთან ერთად ატარებს დროის დიდ ნაწილს. კარგად იცოდე, რომ ერთ ყუთი უვნებელი ვაშლი, ერთ დამპალ ვაშლს ვერ გადაარჩენს. თუმცა ერთი დამპალი ვაშლი, ყუთში არსებულ ყველა

ვაშლს გარკვეულ პერიოდში სრულად დააღებო. ამიტომაც ყველაფერი გააკეთე იმისათვის, რომ დრო კეთილისმსურველებთან ერთად გაატაროთ“.

ადამიანი არ უნდა აცდუნოს ახალგაზრდობის სიძლიერემ და ის მნიშვნელოვანი პერიოდი ცოდვებს ჩადენით არ დაკავდეს. რადგან, როცა ჩაივლის ახალგაზრდობის დრო და პიროვნებას გამოეცლება ძალ-ღონე უკვე გვიანი იქნება. მოხუცებულობის დროს განცდილი სინანული, ხელიდან გაშვებული საუკეთესო მომენტები უკან აღარასდროს დაბრუნდება.

სხვა მხრივ მაცდური ეშმაკი ხშირად ჩაგვცახის, „ჯერ შენ ხომ ახალგაზრდა ხარ, წინ ბევრი წლები გაქვს, რაც უნდა გააკეთო მომავალში მოინანიებ და შენც კეთილ ხალხთა რიგებს შეუერთები. ამიტომ არ დავუგდოთ ყური მსგავს აზრებს, ვინაიდან სიკვდილისთვის არ არის განსაზღვრული ასაკი, სიკვდილის ჟამს ასაკი არ გააჩნია.“

და ბოლოს, გაზაფხული ყველ წელიწადს ხელახლა დადგება ხოლმე, მაგრამ სიცოცხლის გაზაფხული – ახალგაზრდობა მხოლოდ ერთხელ მოდის და როცა წავა ის აღარასდროს დაგვიბრუნდება. თუკი ამ დროს სრულფასოვნად არ გამოვიყენებთ, ხვალ მხოლოდ ისლა დაგვრჩება ამოვიოხროთ! „აჰ ჩემს თავს, რა მეშველება“.

დაე, დიაღმა გამჩენმა ყველა ჩვენგანს წილად გვარგუნოს სიცოცხლე, რომელიც წმინდა ყურანისა და სუნეთის სხივქვეშ იქნება გატარებული.

დაგვიფაროს ყველა განსაცდელის მომასწავებელი ქმედებებისგან და სიცოცხლე, ჯანმრთელობა, ძალ-ღონე ყველა შესაძლებლობა ღირსეულად დაგვეფასებინოს.

ისლამური დოქტრინა, ბიოგენეზის ისლამის შექცევითი თეორიის წყაზი

თამაზ მიძელაძე

განვიხილოთ, თუ როგორ აერთიანებს ყურანი ცოცხალ სამყაროს, როგორც ცოდნის საგანს. ამგვარად, ეს განხილვა ცხადყოფს, თუ როგორ შეიძლება იყოს ისლამი ცოდნის თეორიების სათავე. გარდა ამისა, განვიხილავთ, თუ რა როლს თამაშობს ისლამური დოქტრინა ისლამურ ცივილიზაციაში ცოდნის თეორიის წარმოშობის თვალსაზრისით.

ყურანის მიხედვით ის პრობლემები, რომლებიც ზოგადად ადამიანის ცოდნას ეხება ორ ძირითად ნაწილად შეიძლება გაიყოს.

- 1) საკითხები, რომლებიც შეიძლება იყოს დაკვირვების და ექსპერიმენტის საგანი და ჩვენ მათ აღქმის გზით მოვიპოვებთ.
- 2) საკითხები, რომლებიც ჩვენი აღქმის მიღმა და ისინი სხვა განზომილებაში მოიაზრებიან.

ყურანში რამოდენიმე ადგილას მეორდება შემდეგი ფრაზა: „ლალიმულ ლაიბი“. აქ გამოყენებული სიტყვა „ლაიბ“ თვალთუხილავს ნიშნავს და ბუნებრივია მასზე დაკვირვების და ექსპერიმენტის ჩატარება შეუძლებელია.

„და იგია, რომელმაც გააჩინა ცანი და დედამინა ჭეშმარიტებით. და (გაიხსენეთ) ის დღე, როცა იტყვის: „იქმენ“ და უმაღ იქმნება ისიც (ესაა დღე აღდგომის, როცა ყველა გაჩენილს უბრძანებს აღდგომას საფლავებიდან და ყველა წამოდგება). მისი სიტყვა ჭეშმარიტებაა. მას ეკუთვნის ცხადი მეუფება იმ დღეს, როცა ჩაიბერება საყვირში. იგი უწყის უხილავს და ცხადს, და იგია ბრძენი, ყოვლისმცოდნე.“ (სურა ელნამი, აიათი 73)

„და უთხარი: იღვანეთ და დაინახავს ალლაჰი თქვენს ნამოქმედარს, და მისი შუამავალი და მორწმუნეებიც. და მიიტყვევით (წარსდგებით) თქვენ უხილავისა და ხილუ-

ლის მცოდნესთან (აღლაჰის წინაშე). მაშინ გამცნობთ იგი, რასაც სჩადიდოდა.” (სურა თევზე აითი, 105)

„იგი უწყის დაფარულს და ცხადს! და იგი დიადია იმაზე, რასაც ზიარუქმნიან ეგენი!” (სურა მუმიუნნი, აიათი 92)

ცხადია ამ აიათებში ნახსენები ტერმინი „ლაიბი” ანუ თვალთ უხილავი დაკვირვებისა და ექსპერიმენტის საგანი ვერ იქნება და ის სულ სხვა განზომილებას გულისხმობს. „შეჰადე” კი „ხილული” მნიშვნელობითაა და გამოცდილებაზე დამოკიდებულ ცოდნაზე მიანიშნებს. „ლაიბი”, ანუ უხილავი ზოგადად ადამიანის მგრძნობელობის საგანი არ არის, ამიტომ ადამიანებისთვის უცნობ სამყაროს წარმოადგენს.

თუმცა ყურანში არ არის მითითებული, რომ შეჰადეს მომცველობა ადამიანის გონებისთვის ამოუცნობია. პირიქით, ამ სამყაროს შესასწავლად არის მოწოდება. „შეჰადეც” თავის მხრივ უხილავზე მიანიშნებს.

„უეჭველად, გაჩენა ცათა და ქვეყნის და მონაცვლეობა ღამისა და დღისა სასწაულებია ბრძენკაცთ, ჭკუასაკითხთათვის”. (სურა ალი იმრანი 190)

თუ ყურადღებას მივაქცევთ, ამ აიათებში საუბარია ცისა და დედამიწის გაჩენაზე, დღისა და ღამის წარმოშობაზე და ამით უხილავის შესახებ გარკვეული ინფორმაცია მოგვეწოდება, მაგრამ აქ არ არის განმარტებული თუ როგორ გაჩნდა ცა და დედამიწა, ან როგორ წარმოიქმნა დღე და ღამე. ამ, ე.წ. „შეჰადეს სამყაროს” ანუ მატერიალური სამყაროს შესწავლა ადამიანს თავისით, მეცნიერული მუშაობით შეუძლია. აქედან ჩანს, რომ „შეჰადე” და „ლაიბი”, ანუ ხილული და უხილავი სამყარო ერთიმეორეს მონყვეტილი კი არ არიან, არამედ ერთ სისტემაში მოქცეული და ერთმანეთთან მჭიდრო კავშირში მყოფი ორი განზომილებაა. ახლა კი გავეცნოთ, თუ რა როლს თამაშობს ეს ორი განზომილება ადამიანის ცოდნის კლასიფიკაციის პროცესში. ამისათვის

ამ ორი განზომილების უფრო დეტალურად განხილვა მოგვინევს.

უპირველესად, ამ საკითხთან დაკავშირებულ აიათებს გავეცნოთ:

„აღლაჰს ეკუთვნის მეუფება ცათა და მიწის და აღლაჰთანაა მისაქციელი!”

ნუთუ ვერ ხედავ, რომ აღლაჰი გადაადგილებს ღრუბლებს, მერე აერთიანებს მათ, მერე სანვიმარ ღრუბლებად აქცევს და ხედავ როგორ იღვრება ნაპრალებიდან თავსხმა. და იგი გარდმოავლენს ციდან, მთების მსგავს ღრუბლებიდან სეტყვას. და დაატყვს თავს იმას, ინებებს ვისაც, და აშორებს იმას, ინებებს ვისაც. მათ ელვარებას შეუძლია დააბრმავოს მზერა!” (ნურ 24/42-43)

„რომელმაც გააჩინა შვიდი ზეცა სართულებად. ვერ იხილავ მოწყალის გაჩენილში ვერავითარ შეუსაბამობას. მაშ, ალაჰყარი მზერა, განა ხედავ ლიობს”?

„შემდეგ კვლავ ალაჰყარი მზერა და მზერა დაბრუნდება შენთან გაოცებული და დამცირებული”. (მულქ 67/3-4)

ამ აიათებში ზოგიერთ საკითხთან დაკავშირებით ადამიანისთვის ფიქრისკენ, ანუ აღნიშნული საკითხის შესწავლისკენაა მოწოდებული. ხოლო რწმენასთან დაკავშირებულ გარკვეულ საკითხების შესახებ თვით ღმერთი იძლევა ინფორმაციას. ესე იგი რწმენასთან დაკავშირებულ საკითხებში ადამიანს არ შეუძლია ცოდნა თავისით მიიღოს და ეს ყურანში მზა სახით მიეწოდება. სურა „ბაყარას” პირველ ოთხ აიათში ნათქვამია, რომ „უხილავი” ერთად-ერთი არსებაა, რომელთა რწმენაც მოგვეთხოვება.

„ელიფ, ლამ, მიიმ.

აი წიგნი, რომელშიც არ არსებობს ეჭვი და ჭეშმარიტი გზის მაჩვენებელია ღვთისმოსიშთათვის.

რომელთაც სწამთ უხილავის, ლოცვას აღავლენენ ჭეშმარიტად და, რაც ვუწყალობეთ, გაიღებენ იქიდან (ღვთის გზაზე);

და რომელთაც სწამთ ის, რაც ზემოგვე-
ვლინა შენ და რაც ზემოვლენილა შენ უწი-
ნარეს, მათ სჯერათ საიქიოსი. აი ნეტარნი,
რომელნიც ჭეშმარიტ გზას ადგანან მათი
უფლისგან“. (სურა ბაყარა, აიათი 1-5)

ამრიგად, ყურანში მოცემული ეს ტერმი-
ნი „ლაიბი“, ზოგადად ადამიანის გრძნობის
ორგანოებით არ აღიქმება და შესაბამისად
არც მის გონებისთვის გახდება განხილვის
საგანი. ის განიხილება, როგორც უცნობი
სამყარო. რაც შეეხება მატერიალურ სამყა-
როს, ის ადამიანის გრძნობის ორგანოებით
აღიქმება და ამავდროულად უხილავზეც
მიგვანიშნებს. ამრიგად მატერიალური სამ-
ყარო დაკვირვების და ექსპერიმენტების
გზით შესწავლადია და როგორც ვიცით
ფიზიკით, ქიმიით, ასტრონომიით, მედიცინ-
ით და ა.შ. შეისწავლება. ესე იგი ყურანის
მიხედვით სამყარო, რომლის შესახებაც ცო-
დნის შეძენა ადამიანს საკუთარი, ანუ მასზე
ღვთით მინიჭებული შესაძლებლობებით
შეუძლია მატერიალური სამყაროა. თუმცა
არის სხვა სამყაროც, რომლის შესასწავლად
ადამიანი საკუთარ შესაძლებლობებს ვერა-
ნაირად ვერ გამოიყენებს და ის მხოლოდ
და მხოლოდ ღვთიური გამოცხადების გზით
უნდა შეისწავლოს. სწორედ ესაა „ლაიბ“-ი.
ანუ უხილავი სამყარო.

„იგი უწყის უხილავს, ამიტომაც არა-
ვის აცნობებს უხილავის შესახებ, გარდა
ვინც მიაღწია სათნოებას შუამავალთაგან“.
(სურა ჯინი აიათი 26-27)

„აი (ყოველივე) ეს (აი, ეს აიათები,
რომლებიც გადმოცემით ნუჰის ამბავს) იმ
დაფარულ ამბავთაგანია, რომელსაც შენ
ზეშთაგაგონებთ (ო, მუჰამმედ). არც შენ

და არც შენმა ხალხმა არ იცოდით აქამდე“.
(სურა ჰუდი, აიათი 49)

აქვე ისიც უნდა მივუთითოთ, რომ აქ
ნახსენებ „უხილავში“ წარსულის, ან მო-
მავლის შესახებ ინფორმაციის მონოდება
არ იგულისხმება. ასეთი საკითხები ცო-
დნის თეორიას არ ეხება. თუმცა ცოდნის
თეორიის ფარგლებში რა არის ნამდვილად
უხილავი და რა დროებით უხილავი, უფრო
ფართო განხილვის საგანია. ამიტომ, ამჟა-
მად განვიხილავთ უხილავი კატეგორიის იმ
ნაწილს, რომელიც არსებულ სივრცედ მოი-
აზრება. ამ შემთხვევაში ყურანის მიხედვით
უხილავი მიუხედავად იმისა, რომ ადამი-
ანის გრძნობის ორგანოებით არ აღიქმება
და არც დაკვირვებას და ექსპერიმენტებს
ექვემდებარება, შესაბამისად კი ადამიანის
გონებისთვის მიუწვდომელია, ღვთიური გა-
მოცხადების დახმარებით მაინც შესაძლე-
ბელია მისი ადამიანის გონებისთვის მისაწვ-
დომობის უზრუნველყოფა. გამომდინარე
აქედან, ყურანის მიხედვით შეუძლებელია
უხილავის ცოდნა. უხილავის მხოლოდ გაგე-
ბა შეიძლება. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ
ის არ არის გონებისმიერი, ის წარმოდგე-
ნადია. ამ შემთხვევაში უხილავი სამყაროს
ორი ნიშან-თვისება იკვეთება: 1. გონებით
მისი ამოცნობა შეუძლებელია. 2. გონებით
მისი გაგება შეიძლება. თუმცა იბადება
კითხვა, გონებით ამოუცნობის გონებითვე
გაგება შესაძლებელია?

სინამდვილეში, გონებით გაგებულის
გარკვეული საზღვრების ფარგლებში გო-
ნებითვე ამოცნობა ანუ შესწავლა შესაძლე-
ბელია. თუმცა ამგვარი ცოდნა სულაც არა
ჰგავს დაკვირვებითა და ექსპერიმენტით

მიღებად ცოდნას. ამ შემთხვევაში საჭიროა გავეჩვენოთ ერთმანეთისგან იმ უხილავის შესახებ გაგებით მიღებული ცოდნა და მატერიალური სამყაროს შესწავლის მეთოდებით მიღებული ცოდნა. მატერიალური სამყაროს შესწავლისას მიღებული ცოდნისთვის მათემატიკური სიზუსტე და დამამტკიცებელი ლოგიკაა საჭირო. აქედან გამომდინარე ეს ცოდნა მეცნიერული ცოდნაა. უხილავის ცოდნაში კი რწმენის ფაქტორი მოქმედებს და მისი სიზუსტე არა მათემატიკური, არამედ თავისთავადია. ამ შეხედულებით უხილავის ცოდნას ობიექტურობის თვისება არ გააჩნია. თუმცა ყოველ ცოდნაშია უნივერსალურობისკენ მიდრეკილება. ამიტომ უხილავის ცოდნაშიც მისთვის დამახასიათებელი უნივერსალურობაა. ამრიგად ღმერთის არსებობა, საიქიო, შუამავლობა და მსგავსი უხილავი კატეგორიის ინფორმაცია ყურანის მიხედვით სრული ჭეშმარიტებაა. ეს ჭეშმარიტებები გაგებით შექმნილი ცოდნაა და „ზეცოდნის“ კატეგორიაში შედის. ესენი რომ არანაირი გზით და მეთოდით შემეცნებადი არ ყოფილიყო, ყურანში მათი ცოდნის ვალდებულება არ იქნებოდა მოცემული. თუმცა ეს ცოდნა გამოცდილებით მიღებული ცოდნისგან განსხვავდება და ყურანში მას რწმენა ეწოდება. აქედან გამომდინარე, შეიძლება ითქვას, რომ „რწმენა გაგებით მიღებულ ცოდნას“ ჰქვია. რწმენის გარკვეულ ცოდნად შეფასებამ შეიძლება სირთულე წარმოქმნას, ვინაიდან, ამ გაგებით, ვინც ეს იცის, ყველა მორწმუნედ უნდა ჩაითვალოს, მაგრამ ვიცით, რომ სინამდვილეში ეს ასე არაა. აქვე

ისიც უნდა მივუთითოთ, რომ რწმენაში სხვა მნიშვნელოვანი ელემენტებიცაა. მათგან უმთავრესი ადამიანის თავისუფალი ნებაა. გარდა ამისა, გასათვალისწინებელია ადამიანის, ასე ვთქვათ გულის მდგომარეობა, რაც შინაგანი ზოგიერთი სურვილების თუ ცდუნებების მისგან მოცილებას გულისხმობს. ამის აღიარებას და მიღებას ცალკე მცდელობა და გარჯა სჭირდება. გულის ამ მდგომარეობის შექმნის თუ შენარჩუნებისათვის შინაგანი სურვილებისა და ცდუნებებისგან თავშეკავებაა საჭირო. ამით გულისმიერი ცხოვრების მნიშვნელობაა გამოხატული. ამრიგად რწმენისეულ ცოდნას თუ „ზეცოდნად“ შევაფასებთ, შესაბამისად ზეჭეშმარიტება გვექნება მიგნებული. ნინაალმდეგ შემთხვევაში ცოდნის გარეშე რწმენა, ყურანის განმარტებით იდეალური რწმენა არ იქნება. ამის გასარკვევად საჭიროა გავიგოთ, თუ როგორ ხდება ყურანის დახმარებით უხილავის შეცნობა. გავეცნოთ შემდეგ აიათებს:

„განა არ უმოგზაურიათ დედამიწაზე, მათ გულს, განა არ შესწევდა გაგება, ხოლო ყურებს შესმენა? შეჭვებად, თვალი კი არ ბრმავდება, არამედ -გული მკერდში“! (სურა ჰაჯი, აიათი 46)

„და რომ დაგვედგინა იგი -ყურანი უცხო ენაზე, უთუოდ, იტყოდნენ: „ნეტავ, განმარტებული ყოფილიყო მისი აიათები.განა უცხო ენა და არაბი? უთხარი: იგი იმათთვის, რომელთაც ირწმუნეს, ჭეშმარიტი გზაა და განკურნებაა. ხოლო რომელთაც არ ირწმუნეს, მათ ყურებში სიყრუეა და ბრმანი არიან მის მიმართ. აი, ეგენი,ვისაც უხმობენ შორე-

თიდან“. (სურა ფუსსილეთი, აიათი 41/44)

„ვფიცავ, ჩვენ გავაჩინეთ ბევრი ჯინი და ადამიანი ჯოჯოხეთისთვის. მათ გული აქვთ, რომლითაც არ შეიმეცნებენ (ჭეშმარიტებას) და მათ თვალები აქვთ, რომლითაც არ დაინახავენ (უზენაესი ალლაჰის ძლევამოსილებას) და მათ ყურები აქვთ, რომლითაც არ შეისმენენ (შეგონებას). ეგენი პირუტყვებივით არიან, ოღონდ უფრო გზააბნეულნი მათზე. ისინი უგულისყურონი არიან!“ (სურა არაფი, აიათი 179)

ამ აიათებიდან ჩანს, რომ ყურანი უხილავის შესახებ ინფორმაციის მონოდებისას ძირითადად გულს ითვალისწინებს და ამით მიგვითითებს, რომ უხილავის შეცნობის საძირკველს ეყრება საფუძველი, რაც გადარჩენის და მორწმუნეობრივი ცხოვრების წინაპირობაა. თუ ყურადღებას გავამახვილებთ ადამიანის ცხოვრების მდგომარეობის მიხედვით, გასაგები და შესასწავლი, ანუ „დასაჯერებელი“ საკითხები ღმერთის არსებობა, საიქიო, ღვთიური გამოცხადება და სხვაა. ამ საკითხებთან დაკავშირებით ადამიანებს გარკვეული გამოცდილება და უშუალო კონტაქტი არ აქვთ და შესაბამისად არც მათ შესახებ ზუსტი ცოდნა ექნებათ. ყურანში მხოლოდ და მხოლოდ მათი ჭეშმარიტი ბუნებაა გადმოცემული და არა დეტალური ინფორმაცია. შესაბამისად ადამიანი არცაა ვალდებული ეს ზუსტად იცოდეს. მაგ. ჩვენ ვალდებული ვართ გვწამდეს ღმერთი და მისი არსებობა, მაგრამ არ ვართ ვალდებული ვიცოდეთ მისი ასე ვთქვათ პიროვნება. ჩვენ ვალდებული ვართ ვიცოდეთ და გვჯეროდეს საიქიოსი, მაგრამ არ ვართ ვალდებული ვიცოდეთ ზუსტად როგორია ის. ამგვარ საკითხებში ადამიანს არანაირი შესაძლებლობა არ გააჩნია ან გამოცდილება მიიღოს, ან კიდევ რაიმე გზებით მათ შესახებ ზუსტი ინფორმაცია მოაგროვოს. ამ გადასახედიდან ყურანი ამგვარ საკითხების განმარტებისას ადამიანებს ფიქრისკენ არ მიმართავს. ის, მხოლოდ ჩვენთვის საკმარის და გასაგებ ცოდნას გვანვდის. ახლა გავეცნოთ შემდეგ აიათებს:

„იგია ალლაჰი. არ არსებობს ღვთაება, გარდა მისი. იგი უწყის უხილავს და ცხადს. იგი მონყალეა, მწყალობელია!“

იგია ალლაჰი. არ არსებობს ღვთაება, გარდა მისი, ხელმწიფისა, სპეტაკისა, მშვიდობის წყაროს, უსაფრთხოების მომნიჭებლის, მფარველის, ძლევამოსილის, ყოვლისშემძლეს, განდიდებულისა. დიდება მას! შორსაა იმისგან, რასაც მოზიარედ უდგენენ!

იგია ალლაჰი, გამჩენი, მაარსებელი, გამომსახველი. მას ეკუთვნის მშვენიერი სახელები. განადიდებენ მას, რაცაა ცათა შინა და ქვეყანასა ზედა, რამეთუ იგი ძლევამოსილია, ბრძენია!“ (სურა ჰაშირ, აიათი 22-24)

ამ აიათებს თუ დავაკვირდებით, ნათლად ჩანს, რომ ყურანი ღმერთის შესახებ მხოლოდ გარკვეულ ცოდნას გვანვდის და ფიქრისკენ არ მოგვინოდებს. ესენი არის „აბსოლუტურად უხილავი“ კატეგორიის საკითხები და ყურანში ისინი სისტემატურად ამ სტილში გვხვდება. ამ საკითხებთან დაკავშირებით მითითებულია, რომ ადამიანს თავისი მცდელობითა და მომდომებით, ამ ცოდნის მიღება არ შეუძლია.

„და გეკითხებიან შენ სულის შესახებ, უთხარი: „სული ჩემი ღმერთის მბრძანებლობაშია, და არ მოგნიჭებიათ თქვენ ცოდნისგან მცირედის გარდა!“ (ისრა 17/85)

ამ ყველაფრისგან ნათელია, რომ უხილავის შესახებ შეიძლება არსებობდეს ორი სახის ცოდნა: პირველი, ზემოთ ნახსენები ე.წ. „ზეცოდნა“, რომლის ცოდნაც გაგებით, გულისმიერი ცხოვრების გამოცდილებით და ღვთიური გამოცხადებით ნაჩვენები გზით მიიღწევა ვალდებული ვართ ის გვჯეროდეს. მეორე კი, აბსოლუტურად უხილავია, რომელიც მხოლოდ ყურანში მოცემული ფორმით, ყოველგვარი ახსნა-განმარტების გარეშე უნდა გვჯეროდეს, მაგრამ ვალდებული არ ვართ „აბსოლუტურად უხილავი“ ვიცოდეთ, რადგან ჩვენ მიერ მისი ცოდნა შეუძლებელია. თუმცა აბსოლუტურად უხილავი შეცნობად უხილავზე გადის. საჭიროა უხილავის შეცნობადი მხარეები „გაიშალოს“, რომ აბსოლუტურად უხილავის რწმენა გაიოლდეს. ბუნებრივია აბსოლუტურად უხილავის გამო განკითხვა არ იარსებებს. მაგ. ჩვენ ვალდებული ვართ ვალიაროთ,

რომ ღმერთი ყოვლისმხედველია და ყველაფერი ესმის, მაგრამ არავითარ შემთხვევაში ვალდებულნი არ ვართ ვიცოდეთ, როგორ ხედავს ღმერთი და როგორ ესმის მას.

ამ შემთხვევაში შეიძლება ითქვას, რომ ყურანი ყველანაირ ცოდნის საკითხებს ორ ჯგუფში აერთიანებს:

1. ხილული სამყარო, 2. უხილავი სამყარო, რომელიც თავის მხრივ ორ ნაწილად იყოფა:

ა) აბსოლუტურად უხილავი.

ბ) შეცნობადი უხილავი

აბსოლუტურად უხილავის შესახებ ინფორმაცია ღვთიური გამოცხადების საშუალებით მხოლოდ წმ. შუამავლებს გადაეცემათ. მათი განმარტება შეუძლებელია. თუმცა რომელიმე აიათი ან ჰადისი, თუ სხვა აიათს, ან ჰადისს აბსოლუტურად უხილავად ახასიათებს და განმარტავს, მაშინ მათზე დაყრდნობით კომენტარის გაკეთება შესაძლებელია. ამ კუთხით აბსოლუტურად უხილავის შესახებ კომენტარი ან ძალიან ცოტაა, ან კიდე არ არსებობს. გამომდინარე აქედან, აბსოლუტურად უხილავის შესწავლა, ანუ მისი ცოდნა შეუძლებელია. მისი ცოდნა მხოლოდ ყურანში მოცემული ინფორმაციაა. ხილული სამყაროს შესწავლა და მისი ცოდნა ადამიანს შეუძლია და ეს გარკვეულწილად მასზეა დამოკიდებული. რაც შეეხება ზემოთ ნახსენებ „ზეცოდნას“, როგორც ნათელი ცოდნა ისლამის სწავლუ-

ლები მოიპოვებენ და გვანვდიან.

ამრიგად ყურანის დოქტრინა ეხება არამარტო ცოდნის სფეროებს, არამედ ცოდნის სფეროების მასაზრდოებელ წყაროს და მიგვითითებს ცოდნით შეძენილ უნარებზე. ყურანის მიხედვით ჩვენს წინაშეა სამი ცოდნის სფერო, რომელთა შესწავლის საშუალებები შემდეგნაირად შეიძლება განიხილოს:

1. ხილული, ანუ მატერიალური სამყარო;

ხილული, ანუ მატერიალური სამყარო მთლიანად ადამიანის ცოდნის უნარით შესწავლადია და მეცნიერული ცოდნა ამ სამყაროს შესახებ სანდო ინფორმაციას იძლევა.

2. უხილავი სამყარო.

ისლამის, როგორც რელიგიის ძირითად წყაროებზე დაყრდნობით ადამიანის ცოდნის უნარით უხილავი სამყაროს შესახებ ცოდნის მიღება შესაძლებელია.

3.. აბსოლუტურად უხილავი

ამ უკანასკნელის შესახებ ადამიანის ცოდნის უნარი, რაიმე ცოდნას ვერ მოიპოვებს. აბსოლუტურად უხილავი სამყაროს შესახებ ცოდნის მოპოვება მხოლოდ და მხოლოდ ისლამის ძირითადი წყაროების -ყურანისა და ჰადისის მზა ინფორმაციის მიღებითაა შესაძლებელი.

✎ უშანგი ზოლქვაძე

მარხვა

ძვირფასო მუსლიმო დებო და ძმებო! დრო უსწრაფესად გადის, ქარზე სწრაფად და შეიძლება ითქვას შეუმჩნეველად გადის დღეები, თვეები, წლები. განუსაზღვრელი მადლობა დიად გამჩენს, რომელმაც სიცოცხლე გვაჩუქა კიდევ ერთხელ მოგვეცა საშუალება მოგვსწოდა ეს მადლმოსილებითა და წყალობით აღსავსე რამაზნის მთვარე. ნათქვამია, განმეორება ცოდნის დედააო ჩვენც თავს ვალდებულად ვთვლით კიდევ ერთხელ თუმცა განსხვავებულ კონტექსტში გესაუბროთ ამ ძვირფასი მთვარის მნიშვნელობაზე, მადლიანობაზე და როგორ უნდა ვემსახუროთ, რომ შეძლების მიხედვით

ღირსეულად გამოვიყენოთ ეს მნიშვნელოვანი დრო.

როგორც ვიცით, ყოველი ზრდასრული, გონიერი და ჯანმრთელი მუსლიმი ვალდებულია რამაზნის მთვარე მარხვაში გაატაროს. მარხვა - ეს არის ადამიანის ვალდებულება უზენაესი ალლაჰის წინაშე, რაც უდიდესი სიფრთხილით შესრულებას საჭიროებს. მორწმუნეს უხარია, როცა დიადი გამჩენის წინაშე ვალდებულებას ასრულებს და მასში ისადგურებს იმედი, რომელიც მას სამარადისო ბედნიერებას ჰპირდება. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ნებისმიერი მუსლიმი, თუკი იგი გულწრფელად იზრუნებს მას-

ზე დაკისრებულ ყოველივე ვალდებულების შესრულებას, მას არ მოეღოს მწუხარება და შიში. ეს საკითხი წმინდა ყურანში, სურა ბაყარას 112-ე აიათში, ასე გადმოცემული:

„...ვინც გულწრფელად დაემორჩილა ალლაჰს და კეთილისმყოფელია, მაშინ მისთვისაა ჯილდო ღვთის წინაშე, და არცა შიში ჰქონდეთ და არცა მწუხარება.“

აგრეთვე რამაზნის მარხვასთან დაკავშირებით უზენაესი ალლაჰი მორწმუნეებს შემდეგი აიათით გვაუწყებს მარხვის ვალდებულებას:

„ჰეი თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ! სავალდებულო გახდა თქვენდა მარხვა, როგორც სავალდებულო იყო მათთვის, ვინც თქვენ უწინარეს იყო, ეგების დაცული იქმნეთ ყოველივე ცუდისგან.“ (სურა ბაყარა, აიათი 183)

მარხვასთან დაკავშირებით უკეთილშობილესი შუამავალი მუჰამედი (ს.ა.ე) გვამცნობს, თუ რაოდენ დიდი სიკეთის მომტანია კაცობრიობისთვის ეს ღიღებულის მთვარე.

„რამაზნის მთვარის დასაწყისი მონყალეა, შუა პერიოდი -მიტევება, ხოლო დასასრული -ჯოჯოხეთისგან გადარჩენა“.

რამაზანი - ეს არის მუსლიმი ადამიანის უდიდესი მონყალეა, თავდადება, მორჩილება, მოთმინება, ალლაჰის სიყვარული, გრძნობების გაკონტროლება და იმედი გადარჩენისა.

ყველა მორწმუნემ აუცილებლად უნდა გაითავისოს, რომ რამაზანი არ არის მხოლოდ შიმშილი. ის, ვინც მარხვაში მხოლოდ ჭამა-სმისგან თავის შეკავებას ხედავს, მწარედ ცდება. ამ თვეში მუსლიმი ადამიანი საკუთარ თავს ყოველგვარი უარყოფითი ქცევებისგან უნდა იკავებდეს. ეს თვე უნდა

გამოიყენოს მაქსიმალურად, რათა უზენაესი ალლაჰის სიყვარული, მონყალეა და სიახლოვე დაიმსახუროს.

როგორც ვიცით, რამაზნის მთვარეს ნყალობის მთვარედაც მოიხსენიებენ. ამიტომ მარხვა უზენაესი ალლაჰის წინაშე შესასრულებელი ერთ-ერთი ბრძანებაა, რომელიც განსაზღვრულ დროს უნდა შესრულდეს. მარხვა შემოიფარგლება ერთი თვით და აბსოლუტურად მიუღებელია ის მოსაზრება, რომ თურმე მარხვა ადრე სამი

დღე იყო. ეს სრული აბსურდია. წმინდა ყურანში ვკითხულობთ: „ჰეი

თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ! სავალდებულო გახდა თქვენდა მარხვა, როგორც სავალდებულო იყო მათთვის, ვინც თქვენ უწინარეს იყო, ეგების დაცული იქმნეთ ყოველივე ცუდისგან.“ (სურა ბაყარა,

აიათი 183) აქვე უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ უმიზეზოდ მარხვის გადავადება დაუშვებელია. ადამიანმა მარხვა

უნდა შეასრულოს დროულად, თუმცა საპატიო მიზეზის არსებობის შემთხვევაში ეძლევა ნება, გადაავადოს და საპატიო მიზეზის დასრულებისთავე გამოტოვებული დღეები აანაზღაუროს.

თუკი ადამიანი სათანადოდ გაითავისებს მარხვის ფასს, მაშინ რამაზნის მთვარეში თავს უბედნიერეს ადამიანად იგრძნობს. ასევე უნდა უხაროდეს ისიც, რომ უზენაესმა ალლაჰმა მას მისცა საშუალება, რომ დიადი გამჩენის ეს განუსაზღვრელი ნყალობის მქონე ბრძანება შეასრულოს. ეს კი მორჩილების უდიდესი გამოხატვაა და იმით აიხსნება, რომ რწმენამ მის გულში ღრმად გაიდგა ფესვები.

ყურანში ნაბრძანებია: „ჰეი თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ! სავალდებულო გახდა თქვენდა მარხვა, როგორც სავალდებულო იყო მათთვის, ვინც თქვენ უწინარეს იყო, ეგების დაცული იქმნეთ ყოველივე ცუდის-

გან“. (სურა ბაყარა, აიათი 183)

და ვინც ავად იყოს ან მგზავრობაში, ამდენივე სხვა დღეებში. ალლაჰის ნებაა თქვენთვის შვება და არა ვნება და რომ შეასრულოთ ეს რაოდენობა და ადიდოთ ალლაჰი იმისათვის, რომ ჭეშმარიტ გზას დაგადგინათ. ეგებ მაღლიერნი იყოს!“ (სურა „ბაყარა“, აიათი 184)

ერთადერთ და დიად გამჩენზე მორჩილება, ადამიანს აძლევს სტიმულს, რომ იყოს თავდაჯერებული და აღარ ეძიოს სხვა დამხმარე, რომელსაც იგი გაუსაძლის მომენტში სრული მორჩილებით შეევედრება. როგორც ვიცით, ადამიანი სოციალური არსებაა და მას ცხოვრება საზოგადოებაში უხდება. შეუძლებელია მან მარტოდმარტო იცხოვროს და ასე თავს მშვიდად გრძნობდეს. სოციალურ ცხოვრებას გარკვეული

კანონები არეგულირებს, რომ არ ჰქონდეს არეულობას, დაძაბულობას, გაუტანლობასა და მტრობას ადგილი, არსებობს უფლებები და მოვალეობები, რომელთა დაცვაც უკლებლივ ყველა ადამიანს ეკისრება.

კანონისა და ვალდებულების წინაშე აუცილებელია მორჩილება. სხვაგვარად იქნება განუკითხაობა და საზოგადოება უფსკრულის პირას აღმოჩნდება. რაც შეეხება იმას, თუ რა კავშირი აქვს მორჩილებას მარხვასთან, შემდეგნაირად უნდა გავიგოთ. მარხვა არის

უზენაესი ალლაჰის ბრძანება და მისი შესრულება მორჩილების გარეშე შეუძლებელია. მაშინ, როცა ადამიანი არ არის ღვთიური კანონების მორჩილი, მისგან მარხვისა და სხვა ღვთისმსახურების შესრულებას არავინ მოელის. ვინაიდან ღვთიური კანონების წინაშე ურჩობა, პიროვნების მორწმუნეობას საფრთხეში აგდებს. არცერთ ჩვენგანს სამოთხე არ გვაქვს გარანტირებული, ეს ყველაფერი დამსახურებაზეა დამოკიდებული და ამიტომაც მთავარია რწმენა და ღვთის წინაშე მორჩილება უკანასკნელ ამოსუნთქვამდე.

დიალმა ღმერთმა თითოეულ ჩვენგანს სრულფასოვანი ღვთისმსახურების შესრულება გვარგუნოს წილად!

✍ ისკუნდრე ნადირაძე

მცენარეული მედიცინა

ეს ბალი, რამდენიმე ასეული წლის წინ, სამეცნიერო „ლაბორატორიასაც“ წარმოადგენდა. მას გამოჩენილი მეცნიერები აშენებდნენ, იქ მცენარეთა სამედიცინო თვისებებს სწავლობდნენ, შემდეგ კი მათ შესახებ სახელმძღვანელოებს წერდნენ. მცენარეებით მკურნალობა არ აღიქმებოდა ალტერნატიული მედიცინის სფეროდ, პირიქით, ის სამედიცინო პრაქტიკის შემადგენელ ნაწილად ითვლებოდა. ბევრ საავადმყოფოსთან გაშენებული იყო სამკურნალო მცენარეთა ბაღები, სადაც ახალი პრეპარატების შექმნასა და დამზადებას მისდევდნენ.

მცენარეთა თვისებების შესწავლა უხსოვარი დროიდან დაიწყო. ცნობილია ეგვიპტური, მესოპოტამიური, ჩინური და ინდური ჩანაწერები, რომლებშიც ასახულია ტრადიცია, რომელიც ჩვენი დამწერლობის შექმნამდე არსებობდა. პირველი ევროპული „ჰერბარიუმი“ (წიგნი, რომელშიც ჩამოთვლილი და განმარტებული იყო მცენარე

თა თვისებები) ბერძენმა სწავლულებმა შექმნეს, და ის ძველი წელთაღრიცხვის მე-3 საუკუნეში დიოკლიოს კარისტისის მიერ დაიწერა. ამ წყაროს ეყრდნობოდა კრატეუსი ჩვენი წელთაღრიცხვის პირველ საუკუნეში.

ერთადერთი შემორჩენილი ნაშრომი, De Materia Medicina, ეკუთვნის დიოსკორიდეს და ჩვენი წელთაღრიცხვის 65 წლით თარიღდება. იგი ერთადერთ ცნობილ ავტორიტეტულ წყაროდ რჩება ჰერბალური მედიცინის ბერძენ და რომაელ წარმომადგენლებს შორის.

მუსლიმური მიწების გაფართოებასთან ერთად, ვაჭრები და მოგზაურები უცნობ, ეგზოტიკურ მცენარეებს, ხეებს, მარცვლეულსა და სანელებლებს ხვდებოდნენ. ისინი აგროვებდნენ და სამშობლოში მიჰქონდათ უზარმაზარი რაოდენობით ნედლი მასალა, ისევე როგორც ცოდნა და ინფორმაცია მათი გამოყენების შესახებ,

დაკვირვებით სწავლობდნენ სამყაროს და მის ყველაზე მკაცრ მხარეებსაც კი, აზიის სტეპებიდან პირენეებამდე. ქალაქის გამოგონებამ და ფართო გავრცელებამ თავისთავად შეუწყო ხელი მოგზაურობებისა და დაკვირვებების დაწვრილებით აღწერასა და დოკუმენტირებას.

სამედიცინო სფეროში დაგროვილი მეცნიერული ცოდნის, უამრავი მონაცემის და სამუშაო მასალის საფუძველზე ბევრი ახალი - ტრადიციული თუ მცენარეული წამლის დამზადება გახდა შესაძლებელი. ყველა ეს აღმოჩენა ენციკლოპედიურ ნაშრომებში უზარმაზარი ინფორმაციის შეკრებასა და მისი მოძიების აუცილებლობას გულისხმობდა.

იბნ სამაიუნმა, რომელიც 1002 წელს გარდაიცვალა, დაწერა წიგნი მარტივი, სამედიცინო მცენარეებისა და შესაბამისი მედიცინის შესახებ. ეს გახლდა მცენარეთა და მათი სამედიცინო თვისებების კლასიფიკაცია, რომელიც მის წინამორბედთა ნაშრომებს ეყრდნობოდა. მე-11 საუკუნეში, თავის კანონში, იბნ სინამ აგრეთვე მოიყვანა 142 მცენარეული საშუალების თვისებები.

მცენარეთა შემსწავლელი მეცნიერება, ბოტანიკა და მედიცინაში მცენარეთა

გამოყენება ერთმანეთთან მჭიდრო კავშირში იყვნენ. მაშინ, როცა „თანამედროვე ბოტანიკის მამად“ წოდებული აბუ ჰანიფა ალ-დინაუარი თავის წიგნში მცენარეებით მკურნალობის შესახებ მცენარეთა ვრცელ ჩამონათვალს ადგენდა, სხვები, მაგალითად ალ-რაზი, მე-10 საუკუნის მეცნიერი ექიმი, ნიკრისის ქარის სამკურნალოდ კროკუსს იყენებდა.

აკადემიურ მეცნიერებად ბოტანიკის ჩამოყალიბებას ქიმიამ კიდევ უფრო შთამბეჭდავი მიღწევებით უპასუხა, მათ კი ერთად ჰერბალური მედიცინის წარმატებებს შუწყვეს ხელი. 10-ე საუკუნეში გაუმჯობესებული წყლის საქაჩი მანქანების და საირიგაციო ტექნიკის გამოჩენამ ექსპერიმენტული მეურნეობების აღმოცენება და მცენარეთა კულტივაციას ჩაუყარა საფუძველი.

ალ-ანდალუსია, ანუ მუსლიმური ესპანეთი აგრონომიის განვითარების ფორპოსტი იყო. ესპანეთში, 11-ე საუკუნის ტოლედოში, მოგვიანებით კი სევილიაში, ევროპაში პირველი ბოტანიკური ბაღები გაჩნდა. თავდაპირველად ეს გასართობი ბაღები იყო, მაგრამ ისინი, ამასთან ერთად, ახლო და შუა აღმოსავლეთიდან ჩამოტანილი მცენარეებისთვის საცდელ ნიადაგსაც

წარმოადგენდა.

მაღაგასელი იბნ ალ-ბაითარის შესახებ აფთიაქისადმი მიძღვნილ პარაგრაფში მოგითხრობთ, მაგრამ აღსანიშნავია, რომ მისი მარტივი წამლებისა და საკვების ლექსიკონის ძირითად ნაწილს ვრცელი ფარმაკოლოგიური ენციკლოპედია შეადგენს და ბოტანიკაში მის ცოდნას ეფუძნება. ნაშრომში სამასი სხვადასხვა მცენარე და მათი სამედიცინო თვისებებია აღწერილი.

ერთ-ერთი საუკეთესო წიგნი მცენარეთა მედიცინაში ეკუთვნის ალ-გაფიქს, რომელიც 1165 წელს გარდაიცვალა. მისი მარტივი წამლების წიგნი განსაკუთრებული საზუსტით გამოირჩევა. ამის გამო, 1932 წელს, მაქს მეიერჰოფმა იგი ხელმეორედ გამოსცა ეგვიპტეში.

მე-10 საუკუნეში იბნ ჯულჯულმა დიოსკორიდეს *De Materia Medicina* არაბულ ენაზე თარგმნა და ვრცელი კომენტარიც დაურთო. შეიტანა მასში ბევრი ახალი სახელწოდება, მაგალითად, ტამარინდი, ქაფურის ხე, სანდლის ხე და ჰილი. ამასთან ერთად, აღწერა ბევრი უცნობი სახეობა და მათი სამკურნალო თვისებები.

მცენარეული მედიცინის სფეროში მუს-

ლიმების ერთი შეხედვით მცირედს, მაგრამ ძალზედ მნიშვნელოვან წვლილს განსაზღვრავს ის გარემოება, რომ მათ პაციენტზე მცენარეული პრეპარატის მოქმედების შესწავლა დაიწყეს. ახლა ეს საყოველთაოდ არის მიღებული, მაგრამ სწორედ ისინი იყვნენ პირველნი, ვინც სამეცნიერო ექსპერიმენტის და დაკვირვების მეთოდები ერთმანეთს შეუთავსა და დასკვნებს მიღებული შედეგების საფუძველზე აკეთებდა.

შუასაუკუნოვან ევროპაში იშვიათად შეხვდებოდით წიგნებს მცენარეების შესახებ და ისინი სწავლულთა მხოლოდ მცირე ნაწილისთვის გახდა ცნობილი. ამავე დროს, 15-ე საუკუნის დასასრულამდე, ბევრი ევროპელი სწორედ არაბულ ტექსტებს და არაბულიდან ლათინურზე თარგმნილ ბერძნულ ტექსტებს ეყრდნობოდა. ასე რომ 1500-1600 წლებში ბერძენი სწავლულის დიოსკორიდეს ნაშრომი სამოცდა თვრამეტჯერ გამოიცა.

ევროპელი მკვლევარების წარმატება დამოკიდებული იყო იმაზე, თუ რა აითვისეს მათ მუსლიმი ბოტანიკოსებიდან და რამდენად იცნობდნენ ისინი დიოსკორიდესს. მაგრამ საქმე ვერ მიდიოდა კარგად. ერთ დროს უძლიერესი სალერნოს სკოლა დაკნინებას

განიცდიდა, ვინაიდან აკლდათ ლათინურის, ბერძნულისა და არაბულის ცოდნა და კარგად არ ესმოდათ ბერძნული ტექსტები, ვინაიდან, პირველწყაროებით ვერ სარგებლობდნენ.

მცენარული მედიცინის ევროპელი მიმდევრები დაბნეული იყვნენ უცოდინარობის, პაციენტებისადმი უყურადღებობის, ძველი ბერძნულიდან შესრულებულ ადრეული ცუდი თარგმანებით, და აგრეთვე იმიტაც, რომ მოკლებული იყვნენ საშუალებას, სწორად განესაზღვრათ ინგრედიენტები, რადგან ისინი ადგილობრივ დიალექტებზე იყვნენ აღწერილნი.

ყველაფერმა ამან საბაბი მისცა 16-ე საუკუნის ინგლისელ დიპლომატსა და სწავლულს, სერ თომას ელიოტს, თავისი მკითხველისთვის ეცნობებინა, ვერავითარი აზრი ვერ გამოვიტანე ძველთა წიგნებიდან და „მათ ვერაფერი სარგებელი მოუტანეს ჩემს ჯანმრთელობასო.“

საბედნიეროდ, მცენარეული საშუალებებით მკურნალობისას უარი თქვეს დედის სისხლის გამოყენებაზე, რაც ზოგიერთ შუა საუკუნოვან ევროპულ რეცეპტში იყო მითითებული. თანამედროვე დიდ ბრიტანეთში, ყოველი მეხუთე ინგლისელი მიმარ-

თავს ალტერნატიულ მედიცინას, ხოლო უკანასკნელი გამოკვლევების თანახმად, ყოველი მეათე იყენებს მცენარეულ და ჰომეოპათიურ საშუალებებს. ბრიტანეთში, ყოველწლიურად, 130 მილიონ ფუნტ სტერლინგამდე იხარჯება ზეთებზე, ნამლებსა და ტაბლეტებზე, რაც შეეხება დამატებით საშუალებებს და ალტერნატიულ მედიცინას, მათი წლიური საქონელბრუნვა 1.6 მილიარდ ფუნტ სტერლინგად არის შეფასებული.

თანამედროვე მუსლიმანურ სამყაროში მცენარეული მედიცინა თავის მნიშვნელობას იბრუნებს, მომრავლდა ექიმების რიცხვი, თუმცა უნდა ითქვას, რომ სოფლებსა და ქალაქგარეთ მცენარეებით მკურნალობა საუკუნეების მანძილზე გახლდა ტრადიციის შემადგენელი ნაწილი.

„და დარწმუნებული იქნებიან იქ ფიალით, რომლის ნაზავი იქნება ზენჯებილა (სამოთხეში ერთ-ერთი მდინარის სახელი)“

დღეს ჯანჯაფილი ზღვის ავადმყოფობის და გულისრევის შესამსუბუქებლად გამოიყენება.

საბავშვო გაგონი

საბავშვო რუბრიკა მიმდევრულია მკლ „მეორეს“ ლაბორატორია

38- ბუ

40- იპოვით 7 განსხვავება

40 - საბავშვო ცესცეში

40-ე გვერდზე განთავსებული ტესტების პასუხები:

1. გ 2. გ 3. ა 4. ბ 5. გ 6. დ

ბუ

ბუს ნისკარტი ხვეული, ხოლო ბრჭყალები მჭრელი და ძლიერი აქვს, რომლის საშუალებითაც ნანადირევს მთელი ძალით იჭერს.

ბუს კუდი მოკლე, თუმცა ფრთები გრძელი და ფართო აქვთ. ზოგიერთი ბუ ფრთებს იმდენად მაღლა შლის, რომ მისი სიმაღლე ადამიანის სიმაღლეს აღემატება.

ბუს სიცოცხლის ხანგრძლივობა თითქმის ადამიანის სიცოცხლის ტოლია. მისი ასაკი 60-70 წელს შორის მერყეობს.

ბუს ასზე მეტი სახეობა არსებობს. შესაბამისად განსხვავებულია მათი ფიზიკური სიდიდეც. არიან ჩიტებისხელა და ასევე არიან არწივისხელაც.

ისინი თითქმის ყველა სახის ბუნებრივ კლიმატს ეგუებიან. არსებობს თეთრი ბუ, რომლებიც უკიდურეს პლუსებზეც კი ახერხებენ სიცოცხლეს.

ბუ
ნადირობს
თაგვზე, კურ-
დღელზე, ქვეწარ-
მავლებზე და ასე-
ვე ღამ-ღამობით
ახერხებს დაიჭიროს,
კაკაჩა, არწივი და
სხვა მტაცებელი
ფრინველები.

ბუ სრული სიჩუმის დროს ახერხებს ნანადირევის დაჭერას. მისი მთელი სხეული რბილი და ფაფუკი ბუმბულით არის დაფარული. მას ბუმბული ფრენის დროს ეხმარება შეინარჩუნოს სიჩუმე და შესაბამისად მისი ფრთები ხმას არ გამოსცემს.

ბუს სმენის სისტემა სხვა დანარჩენი ფრინველებისგან განსხვავებით საკმაოდ ძლიერი აქვს. ყურები, თვალებს უკან და თავის გვერდით ნაწილში აქვთ განლაგებული.

ს მ ე ნ ი ს
უნარი იმდენად
ძლიერად აქვთ განვითარებული, რომ უკუნეთ სიზნელებში შეუძლია ნანადირევის დაჭერა. უფრო მეტიც, მათ ძირს დაცემული ნემსის ხამაც კი ესმით.

მსხვილი თვალეები თავის არათუ გვერდით ნაწილში, არამედ წინ აქვთ. საკმაოდ დიდი თვალეები, თვალის ბუდეში უმოდრაოა, ისე, როგორც მანქანის ფარი თავის ბუდეში სტაბილურად არის ჩამაგრებული.

მათ შეუძლიათ კისერი 270 გრადუსზე ამოდრაონ და პანორამულად აკონტროლონ რაც ხდება ირგვლივ.

✓ ბუნლის განმავლობაში დაახლოებით 10 ცალკეებს დებს. მდედრი ბუნს კრუხობის პერიოდი 30 დან 40 დღემდე დროს მოიცავს.

თვალეების გააჩნია ქიმიური ნივთიერება, რაც ლურჯ გამოსხივებას ანიჭებს. ეს უჯრედები მცირე შუქსაც კი ქიმიურ ნიშნად გადააქცევენ. ამრიგად, ისინი როგორც კი შენიშნავს ადამიანის რაიმე მცირე შუქსაც კი იგი მაშინვე გარშემო ყველაფერს დეტალურად დაინახავს.

ბუნ ლამით ნადირობს, ხოლო დღისით ისვენებს. ის ტყეში ხის ტოტებში იმალება და იძინებს.

A

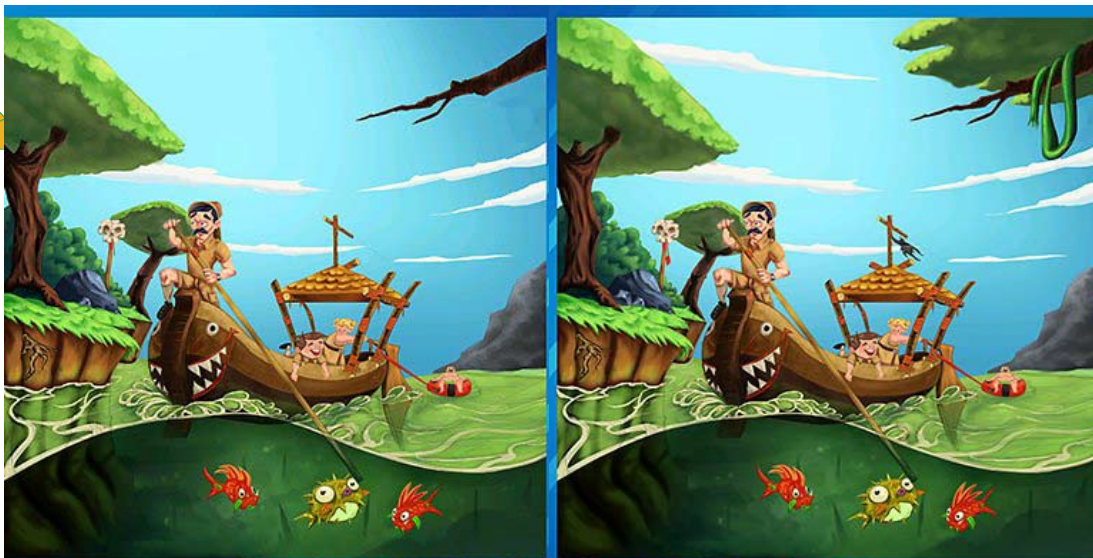

ბუნ ბუნს დააკვირდებით, მასში იღუმალებით მოცულ თვალეებს დაინახავთ, რომლებიც თვალეებს ვერა მაგრამ თავს თავისუფლად ამოდრავებს. თავს თითქმის 360 გრადუსზე ატრიალებს და ამას ძალიან სწრაფად ახერხებს.

ყველა სხვა ფრინველის თვალის ზედა ქუთუთო ქვედასკენ იხურება, თუმცა ეს თვისება ბუნს მიმართებაში პირიქით ხდება. ერთადერთი ფრინველის სახეობაა, რომელიც ლურჯ ფერს ხედავს.

იპოვეთ სურათებს შორის 7 განსხვავება

სამაგშვლ ცესცეში

1. ქვეყანა, რომელიც პირამიდებითაა სახელგანთქმული?

- ა. საფრანგეთი გ. ეგვიპტე
ბ. ინდოეთი დ. ინდონეზია

2. ქვემოთ ჩამოთვლილ სიტყვათაგან, რომელია სიტყვა, „ომის“ ანტონიმი?

- ა. ბრძოლა
გ. მშვიდობა
ბ. მოლაპარაკება
დ. ფიზიკური დაპირისპირება

3. ყურანის მიხედვით, მფალნგველობა და ფუჭად ხარჯვა არის?

- ა. კატეგორიულად აკრძალული
გ. მოუწონარი
ბ. ნებაყოფილებითი
დ. ყველა პასუხი მცდარია

4. რომელ წლებში მეფობდა როსტომ ხანი საქართველოში და ვინ იყო მისი ტახტის მემკვიდრე.

- ა. 1653-1658 წლებში. გიორგი XI.
1553-1558 წლებში – თეიმურაზ I.
ბ. 1633-1658 წლებში – ვახტანგ V.
1658-1668 წლებში – ვახტანგ VI.

5. საქართველოს, რომელ მუნიციპალიტეტშია სოფელი „კეხოვანი“

- ა. ასპინძის მუნიციპალიტეტში
გ. ადიგენის მუნიციპალიტეტში
ბ. ბორჯომის მუნიციპალიტეტში
დ. ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტში

6. რომელ წელს გამოიცა წმინდა ნიგნი ყურანის შინაარსობრივი თარგმანი?

- ა. 2005 წელს გ. 1905 წელს
ბ. 2013 წელს დ. 2012 წელს